

ნიკო ჩუბინაშვილი
ქართული ლექსიკონი. ტექსტის
ადაპტაცია თანამედროვე
მკითხველისათვის
– მამამ მჭედლიძე

http://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=28720895
ISBN 9785449020451

Аннотация

ნიკო ჩუბინაშვილის „ქართული ლექსიკონის“ წინამდებარე გამოცემა წარმოადგენს თანამედროვე მკითხველისათვის დაპტირებულ ვერსიას. ორიგინალურ ტექსტიდან ამოღებულია შემოკლებანი, ციტირებული ლიტერატურული წყაროები, უცხოური (ბერძნული, თურქული, სპარსული, სომხური) სიტყვები, სიტყვების თარგმანი რუსულ ენაზე. ასო ძ გადაგინილია ფ-ში. ტექსტი გამართულია ასომთავრულებით, რომლებითაც იწყება ახალი წინადადების პირველი სიტყვა და აგრეთვე პირადი და საკუთარი სახელები.

Содержание

წინასიტყვაობა	5
ქართული ლექსიკონი	9
ა	9
ბ	48
გ	78
Конец ознакомительного фрагмента.	97

**ქართული ლექსიკონი
ტექსტის ადაპტაცია
თანამედროვე
მკითხველისათვის
– მამა მჭედლიძე**

ნიკო ჩუბინაშვილი

Редактор მამა მჭედლიძე

© ნიკო ჩუბინაშვილი, 2018

ISBN 978-5-4490-2045-1

Создано в интеллектуальной издательской системе Ridero

წინასიგყვაობა

ნიკო ჩუბინაშვილის «ქართული ლექსიკონი» შედგენილია 1812—1825 წწ. ზამოიცა ბეჭდური სახით კი მხოლოდ ერთხელ 1961 წელს.

წინამდებარე გამოცემა წარმოადგენს თანამედროვე მკითხველისათვის ადაპტირებულ ვერსიას. ორიგინალურ ტექსტიდან ამოღებულია შემოკლებანი, ციტირებული ლიტერატურული წყაროები, უცხოური (ბერძნული, თურქული, სპარსული, სომხური) სიგყვები, სიგყვების თარგმანი რუსულ ენაზე. სიგყვები, რომლებიც იწყება ხელოვნურად გამოგონილ და ქართულ ანბანში არ არსებულ ასოთი (ფ), გადატანილია შესაფერის თავში: ფ – ფ-ში.

ასეთი წმენდის შედეგად გამოვიდა თანამედროვე და ადვილად საკითხავი ტექსტი. პირველი შეხედვით ძნელი დასაჯერებელიც კია, რომ ეს ლექსიკონი შედგენილია ორასი წლის წინ.

ამ გამოცემის მთავარი თავისებურება კი მდგომარეობს იმაში, რომ ტექსტი აწყობილია ასომთავრულით. ასომთავრულები ნახმარია ორთოგრაფიული დანიშნულებით, ე. ი., მათი იწყება ახალი წინადადების პირველი სიგყვა და აგრეთვე პირადი და საკუთარი სახელები. ეს წესი მოქმედებს სხვა ევროპულ დამწერლობებში და ფართოდ იყო ხმარებაში ქართულშიც მე —19 ს. მეორე ნახევრამდე.

1866 წელს დაარსებულმა გაზეთმა «ღროებამ» განიზრახა გაეგარებინა მთავრული ასოების ხმარების ორთოგრაფიული წესი. მაგრამ, მთავრულებად გამოიყენეს ოთხხაზოვანი მხედრული ასოებისგან ხელოვნურად შექმნილი ორხაზოვანი ასოები. შედეგად, მხედრულმა ასოებმა მიიღეს არაბუნებრივი, დამახინჯებული სახე.

ათიო ქწჳ გღეგკლჟტუფღყცჯ ბჟმნპრსშჩძხჰ
მხედრული ასოები

ათიო ქწჳ გღეგკლჟტუფღყცჯ ბჟმნპრსშჩძხჰ
ცნუ მთავრული ასოები

«ღროების» ამ აქტმა თავის მიზანს ვერ მიაღწია, რადგან ამ ახლად გაკეთებული ასოების ხმარება სათაურებში და ტიტულებში კი იყო შესაძლებელი, მაგრამ მათი ხმარება შიგ გექსტში იყო შეუძლებელი, ვინაიდან ოთხხაზოვანი და ორხაზოვანი ზედა განის ასოების გარჩევა შეუძლებელია. მხედრული ასოების 45%-ს კი წარმოადგენენ სწორედ ზედაგანის ასოები.

ათიო	თთ	თბილისი	თბილისი
ქწჳ	ქმ	ქუთაისი	ქუთაისი
გღეგკლჟტუფღყცჯ	გბ	გორი	ბორი
ბჟმნპრსშჩძხჰ	მმ	მანგლისი	მანგლისი

მ. ი., ორთოგრაფიული მიზანი ვერ იქნა მიღწეული, და ამ ახლად გაკეთებულ ასოებს ან საერთოდ არ ხმარობდნენ, ან იშვიათად მხოლოდ სათაურებში. ბოლოს და ბოლოს, ასეთი გაუაზრებელი ექსპერიმენტების შედეგად დაინერგა უმთავრულო ტექსტის ხმარების წესი, რომელიც მე—20 საუკუნის განმავლობაში იქცა ერთადერთ მისაღებ წესად ქართული წერისათვის.

წინამდებარე წიგნის მთავრული ასოებით გამართვა ისახავს მიზნად ასომთავრულის სილამაზის წარმოჩენას და იმ დავიწყებული მშვენიერი წესის აღდგენას, რომლითაც ვსარგებლობდით მე-19 ს. 60-ან წლებამდე.

ასომთავრულის და ნუსხურის აღდგენის შედეგად ჩვენ მოგვეცემა საშუალება ყოველდღიურად ვიხმართ ეს ასოები მხედრულთან ერთად ისევე, როგორც ეს იყო ჩვენში წინა საუკუნეებში, და როგორც ეს არის დღეს ბერძნულ—ლათინურ სამყაროში.

ასომთავრულის ხმარება ქართულ წერაში მკვეთრად გააუმჯობესებს დაბეჭდილი ტექსტის ხარისხს და მისცემს მძლავრ ბიძგს საქართველოს ცხოვრების ყველა მხარის განვითარებას. ქართული ნაბეჭდი ტექსტი კი თავის მოქნილობით და სრულყოფილობით გაუსწორდება ლათინურ ტექსტს.

ა. შველიძე

ჩამაზ ტყედიძე.
2018 წელი.

ქართული ლექსიკონი

ა

ა – არს ხმოვანი ასო, დადებული თავად ყოველთა ენათა ანბანსა შინა. ქართულად ასოსა ამას გელა ქარაგმიანნი ლექსნი არიან ესენი: ა~ღ – *არამელ*; ა~ნ – *ამინ*.

ამას ასოსა გელა არიან ორნი მარცვალნი გელდადებულნი გმნათანი: აღ, აღმო; მდაბიურად: ა, ამო. პითარ: აღვალ, აღმოვალ; აღვსწერ, აღმოვსწერ. ბინა: ავალ, ამოვალ; ავსწერ, ამოვსწერ, არამელ სახელგმნათა შინა უკეთუ იპოვნების სხვა ღ, მაშინცა პირველი ღ სრულიად დაიგვევების. მაგალითად: აღება (აღვიღებ), აღელვება (აღვადღვება), ამალღება (აღვამალღებ) და არა აღღება, აღღელვება, ანუ აღმალღება და სხ. ჰუალად ითქმის: აეჭნ, აუარებდით ნაცულად აღეჭნ, აღუარებდით და სხ.

ა ბოლოდ სახელთა ხმარებული შესცულის მათ:

1. მდედრობითად, ვითარ მეფე – მეფა, ჭაბუკი – ჭაბუკა, იგი – იგია და სხ.

2. ძნინობითად, ანუ შეურაცხებითად, უფრორე სათუითოთა სახელთა. მაგალითად: ლავით სარდალი, სოლომონ მდივანბეგი, ანუ მდედრობითნი: *სამარ მეფე*, *მარიამ ბაგონისშვილი* და სხ. ამათ შინა ასო ა უხამს არს, ხოლო ლავითა მზარეული, სოლომონა ხაბაში, *სამარა*

დალალი, მარიამა მექათმე და სხ. პრიან კნინობითნი. ამისგან ჰსჩანს, რაოდენ უსაფუძველო არს ჰაზრი, რათა ასოფთა განირჩეოდენ ნიადაგ მდედრობითნი სახელნი.

1. მდედრობითად, ვითარ მეფე – მეფა, ჭაბუკი – ჭაბუკა, იგი – იგია და სხ.

2. კნინობითად, ანუ შეურაცხებითად, უფრორე სათუითოთა სახელთა. მაგალითად: ლავით სარდალი, სოლომონ მდივანბეგი, ანუ მდედრობითნი: *ოსმარ მეფე, მარიამ ბაგონისშვილი* და სხ. ამათ შინა ასო ა უხამს არს, ხოლო ლავითა მზარეული, სოლომონა ხაბაზი, *ოსმარა დალალი, მარიამა მექათმე* და სხ. პრიან კნინობითნი. ამისგან ჰსჩანს, რაოდენ უსაფუძველო არს ჰაზრი, რათა ასოფთა განირჩეოდენ ნიადაგ მდედრობითნი სახელნი.

3. რომელთამე რთულთა სახელთა შინა ბოლოს ი შეიცულების ა-მედა. მაგალითად: *გველთეგზა, ძაღლნიორა, ორცხობილა, ხარისთუალა* და სხ.

3. რომელთამე რთულთა სახელთა შინა ბოლოს ი შეიცულების ა-მედა. მაგალითად: *გველთეგზა, ძაღლნიორა, ორცხობილა, ხარისთუალა* და სხ.

ა? კითხუთი მარცუალი, მდაბიურად ხომ? *ბიყუარმეა? მსჭამთა? მსუაა?* და სხ.

ბ შემოკლებული გმნისაგან არს, სახელთა და გმნათა ბოლოს ხმარებული, უფრორე მდაბიურსა შინა საუბარსა, ვითარ *სახლია, ქალაქია* ნაცულად *სახლი არს, ქალაქი არს*; ანუ *ცივია, თბილია* ნაცულად *ცივი არის, თბილი არის*; კუალად *ცივა, თბილა* ნაცულად *სიცივე არის, სითბო არის*;

ეგრეთვე: მოსულა, მომზადებულა, განსრულებულა და სხ. ნაცულად მოსრულ არს, მომზადებულ არს, განსრულებულ არს. ამის გამო ხმარებულ არს ლექსი აობა ნაცულად არსება.

აბაზანა – სააბანოვე დიდი ტასგი.

აბაზი – ოთხი შაური, ან 40 ფული.

აბანაკება – აკარვება.

აბანო – სახლი დასაბანელი.

აბანოზი – ეკალმუხა.

აბბა – სირიულად მამა.

აბბაგი —

აბბაგობა —

აბგა – მახალიკი, პაგარა ხურჯინი, უფრორე აბრეშუმისგან ნაქსოვი, უნაგირის წინა კეხზედ გარდასაკიდი (ნახე *პაშკარანი*).

აბღარი – წყალთა მნე, ზედამდეგი მერწყულთა და მრეცხელთა უწმინდურთა ადგილთათა.

აბებრება – კანის აბურცება, აშუპება დაწვისაგან.

აბედი – გამოხარშული ხის სოკო, მსწრაფლ მომღები ცეცხლისა.

აბეზარი – მოუსვენარი, დაუდეგარი, შფოთი, თავისშემაწყენელი.

აბეზარს მოსვლა —

აბეკამაქი – ბალახების გამონახადი არაყი (კარაბადინში).

აბეჩხარი – ნავენახობი, გაოხრებული ვენახი.

აბეწულა – კარაბადინში.

აბზინდა – ნახე *აფსინთი*.

აბზინდა – თასმათა, ანუ ქსოვილთა რათმე შესაკრავი რკინის ბალთა, ეგრეთვე ფოლადისა, ვეცხლისა და სხ. საჩხულეგით ენითურთ.

აბი – ქაშთაჯი.

აბლაბუდა – ბუდე, გინა ქსელი დედაბარდლისა.

აბრა – ცოთი, გინა საჭარბავი.

აბრაგანი – არეკნება, ჩოგნისაგან ბურთის შეღმა აკურა.

აბრაკი – წურწუმა ალთაფა (ნახე *სარწყულთან*).

აბრამადი – ნაზირი (ნახე *ნაზირთან*).

აბრამიანი – ღვინის ბოლლიწო, თაფლითა ანუ შაქრით გავებული, ამას გააკეთებენ ახალწელიწადს და შეინახვენ ვიდრე წინაღღედმდე ნათლის ღებისა და მაშინ მიიღებენ.

აბრეშუმა – ჭინჭარს შეეხვევა ეს ბალახი.

აბრეშუმი – ჭიჭნაური.

აბურცება – აბებრება.

აბუტარაკი, აპუსტრაკი – შხამა ბალახი.

აბუჩი, აბუჩალაკი – დაუპატიჟებელი და ძალადშევიარდნილი სტუმარი, არაფრად მიჩნეული.

აბჯარი – ზოგადი სახელი საჭურველთა და უფრორე განზედ საცმელთა ჯაჭუთა და მისათანათა ომსა შინა სახმართა. სახენი ამისნი იხილენ ლექსთა თანა *ბუჩი* და *ჩაეშანი*.

აბჯროსანი – აბჯრით მოსილი, ჩაჩნაგირი.

აგარა – სამაფხულო სადგური.

აგარაკი – დაბა, ანუ სახნავი, გინა სავენახე ადგილი.

აგდება – (ავაგდებ) შეღმა შესროლა // (ავიგდებ) განკიცხუა, გაქირღვა.

აგება – (ავაგებ) აღება, აშენება // აცმა, გაგარება ძაფისა ნემსის კურწში და მისთანანი.

აგებულება – ცხოველთ შინაგანი შენობა, ანუ სტომაქი.

აგენნიგოს – აუგებელი, ანუ აუშობელი.

აგერ – აი, აჰა, ანუ აწის შემდეგი (ნახე *მსერა*).

აგვისგალი – ნახე *აღვისგალი*.

აგვისგო – ქველთობისა, ანუ მარიალისა (ნახე *მოდიაქო*).

აგორება – (ავაგორებ, ავგორლები) აღმართში აგანა გორებით, ანუ ასლვა გორვით.

აგრე – ეგრეთ.

აგრემც – მაინც, ანუ ნეგამც.

აგური – გამომწვარი ალიზი.

აღამანტი – ნახე *აღამასი*.

აღამანგისა —

აღამასი, აღამანტი – აღმასი.

აღამიანი – აღამის გომი, ე.ი. კაცი.

აღგილი – სივრცე დასაგვენელი, ანუ შეცვლილი რისგანმე, გინა [დაჩნეული], დაჩნეული – აღგიდ, აღგილად, აღგილს.

[**აღგომა** – (ავსდგები) სტოლიდამ აღგეს, დარჩეს სტოლზე]

აღგილი – არა ძნელი, ან მარჯვე.

აღიდა – რკინის ფიცარი დახურეგილი გასაწევად
მაეთულთა.

აღლი – საზომი ხუთის ან ოთხის მტკავლის ოღენი.

[**აღონაი**] {ებრაულად უფალი}

აღრე – დანიად, მსწრაფლ, ანუ უწინარეს ქამისა.

აღრეული – აღრე შემოსული.

აღრინღელი – ღიდის ხნისა.

აღუღება – (ავადუღებ) მღუღარედ შექმნა.

აღღონი – იაღონი, ბუღბული, ვარღის ჩიღი.

აღშაღი – მსგოვარი.

აღადღობა – უღღებღობა, სნეუღღობა.

აღაღა – მომსრო ვეფხი (ღარეჯანიანში).

აღაღაკი – აშკარად მგაცებელი, მეკობრე და მარბიელი.

აღაღანი – აუღი, ისარნები.

აღაჯა – ხმაღმღაღღოდ და გაუგრღღეღებღად გაღღობა,
ღღიღინი.

აღბეღი – ავის ბეღისა.

აღგარღანი – ლაპოღი, ღიღი ჩამჩა.

აღგული – მრისხანე, ჯავრიანი.

აღღარი – ცუღი ღარი, წვიმიანი გაროსი.

აღენა – ბოროღის მოუბარი.

აღეჯი, აღეჯუღღობა – სახღის ჭურჭელი და რაგინღარა
სახმაღი.

აღ-ღნე – ცუღის ზნისა.

აღთრათი – ბარათი (ნახე *წერიღღთან*).

აღვი – არა კეთიღი, ცუღი, უბაღო.

პვილი – ნესტვი, სალაშური.

პვი – მავნე მღაბიონი უხმობენ მინდურის ალს.

პვკაცობა – ცული საქმე.

პვლი – ფერფლი, ნაცავი, ანუ ნავავი.

პვლინი – სანაგვე.

პვმუცელი – მსუნავი, გაუმადლარი; ავმუცლობა, გაუმადლობა.

პვობა – სიცუდე.

პვპირი – ავენა.

პვქანდა – უნავირის უზანგო // პაიჭთა და შალგართა უფთა ქვეშე გამოსაკრავი ზორგი.

პვრიტი – ხის ხრალთავან შეგრეხილი თოკი (ნახე *საბელთან*).

პვსება – ნახე *აღსება*.

პვშანი – მცენარებს გაჯიანთა და მლაშეთა ადგილთა ზედა.

პვშარა – სილა, ქორაკი, ულაგმო აღვირი.

პვშარაჯი – ხილთა, ანუ მხალთა წვენი, შაქრით შემზადებული, სასმელად.

პვხანა – სანეშტე, ფეხის ადგილი.

პვზავერი – ხარი საკიდარი (*ბროხასთან* ნახე).

პვზარმაცი – დიდი კეტი ასაწევი სიმძიმეთა (*ჩოხთან* ნახე).

პვზარფეშა – ნოღართო, გრძელგარიანი სასმისი ვეცხლისა.

პვზატი – თავისუფალი.

აზევა – (აზბევე) აწევა, მალლა აზიდვა.

აზიდვა – (აზზიდავ) იგივე აზევა // მალლა აგანა მრავალთა.

აზმნობა – გმნობა უნდა (*იქნახე*).

აზნი – დიდგვარი, წარჩინებული.

აზნაური – თავისუფალი // წარჩინებული, უხუცესი ანუ დიდებული // ხოლო აწ ჰნიშნავს კეთილშობილსა.

აზნაურება – თავისუფლება, არავისი მონება.

აზრი – იხილე ჰაზრი.

აზლუდი – განთსაცმელთა თეძოს თავს ქვემოთ ირიბად ჩაგდებული ნაჭერი.

ათაბაგი – არაბულად მამამთავარი, უმაღლესი მთავარი შემდგომად მეფისა. ტიგლო ესე მიეცა ახალციხის მთავარსა სერგის ჯაყელსა VI ბიორგი მეფისაგან გარემო 1330 წლისა (იხილე *ქართლის ცხ [ოვრება]*).

ათასი – ათჯერ ასი.

ათასისთავი – უხუცესი ათასთა.

ათეული – ნაათალი, მეათედი ნაწილი // ათიანი.

ათვალწუნება – (ავითვალწუნებ) შეძულება, მოძაგება.

ათისთავი – ათთა გელა უხუცესი // ათეული, მეათედი ნაწილი.

ათლა – (ავსთლი), აჭრა, თხლად ასერვა.

ათრთოლება – (ათრთოლებს) აკანკალებს, (ათრთოლდების).

ათქვრება – ხორცის გაგენა სიმსუქნით ან დაბღმურდლვა // ხილთა მცირედ სამწიფედ მოსლვა.

ათქულება – ასულება, ძალთაგან ერთ ამოჭმა წუნინანისა.

ათცხრამეგური – მთოვარის მოქცევა (ნახე *გელნაღებთან*).

ათძალი – ათსიმიანი საკრავი.

აი! – აჰა, შორისდებული ჩვენებითი.

აიაზმა – ნაკურთხი წყალი სასხურებლად.

აივანი – დერეფანი ან ეზო.

აკაფლება —

აკათისგო – დაუჯდომელი.

აკაკი – ბრინჯის ხე.

აკანათი – სირთ მახე (იხილე *მახესთან*).

აკანკალება – კუალად ათრთოლება.

აკაპი – აკაფი (ნახე *ქლიკაპი*)

აკარა, აკრა – ზღვის პირი კლდოვანი, ქედი ზღვიდან წარზიდული.

აკარვება, აღკარვება – (აღვიკარვებ) გარდანაცუალება ადგილისა კარვებითურთ.

აკაური – ასიდა, ქრუნი.

აკელდამა – ებრაულად აგარაკი ანუ დაბა სისხლისა; ამისგან წოდებულ არს აკელდამა მიწაში შეკრული კამარა მკუდართა გუამთ დასადებად და მისვე ებრაული ლექსისგან დამა მიღებულ არს ქართულად ლექსი დაბა, რომელია სოფელი ან შენობა, ვითარ ახალდაბა, ღაბნები, შდაბნო, შდაბური და სხ.

აკვანი – ჩჩვილთ სარეცელი სარწებელი.

აკვეთა – (ავჰკვეთ, ავკვეთ) აღსპობა, დაცხრობა.

აკვეცა – აღკვეცა (ავჰკვეც) აკრეჭა თმისა ახალ ნათელღებულისა, ანუ სამღუდელოთა თავისაგან კურთხევის დროს.

აკვიატება – (ავიკვიატებ) ცუდი საქმის გამოკიდება, ან დაჟინება. // (ავეკვიატები) გარდაკიდება.

აკიდება – (ავჰკიდებ, ავიკიდებ) დაგვრთვა საპალნითა.

აკიდო – ჯაგანი, ხილნი ერთად შებმულნი წნელითა.

აკინძვა – (ავჰკინძავ) ქალაღდო მიკერება ერთმანერთმედ.

აკინჭილება – აკვიატება.

აკლდამა – ნახე აკელდამა და საფლაფი.

აკლება – (ავიკლებ) დარბევა, წარგაცება ქონების.

აკოლოთია საგალობელი, წესი, ანუ შედეგი საეკლესიოს ლოცვსა.

აკრა – აკარა (*კონცხი* ნახე).

აკროსტიხი – (*ტიღურწერილობა* ნახე).

აკუთა – მცირე თორნე, ანუ ქურასავით ქუაბის სადგამი.

აკუმბი – არც მამალი, არც დედალი, გინა ქალაბიჭა.

ალაბასტრი – ქუა მარმარილოს უმჯობესი, რომელიც გაითლების ჭურჭლად.

ალაბულა – ჩალაბულა, ნოტიოთ სიმღურივე, ჩალითა და ბეწვით ნარევი.

ალაგი – გზა, ანუ კუალი, უალაგო ალაგას.

ალალო – ჰარალალო, მსოფლიოთ სიმღერის ჩასართავი, რომელიც გარდაუქმნიათ საეკლესიოს

გალობისაგან ალლილუია, ვითა რუსული აჲ ლჲული, ლჲული, ამისივე ნაკვეთი არს ოროველი, ჰოროველო.

ალალი – ოლოლი.

ალამი – მომცრო დროშა, სპარსულად ალამ // ანუ ნიშანი რამე შუბთა გელა და მისთანათა, ან ნაჭერი რისამე ნიშნად.

ალამდარი – მედროშე, ალანდარი.

ალანძვა – (ავლანძვა) ნაკვერცხალზედ შეგდება გამოსაცხობის პურისა ან მწვადისა საჩქაროდ, რომ გარედამ დაიწვას და შიგნიდამ უმი დარჩეს.

ალაო – ფქვილი დაწვიმული, რომელიც კარგად არ მოიბილება, არც გაღვივდება.

ალარვა – (ავლარავ) აქოქლვა, ერთმანერთზედ მიკერება ნაჭერთა გამოჭრილის განისამოსითა, რომელსაც შემდგომად დაედება სარჩული და დალიანდაგდება.

ალაგა – ალა, საფქვილე ალა {წისქვილის საფქვილე კასრი.

ალაფი – ნაშოვარი საქონელი ჟამსა ბრძოლისასა.

ალაფობა – (ვალაფობ) აკლება, დატაცება, აფორიაქება.

ალაფი – მეფქვილე, ფქვილის მოფარდული.

ალაწოდა – უშვერად მაღალი.

ალდაგი – ალქაგი, ანუ.

ალერდი – (ბალ.) იონჯა, ნედლი ბალახი.

ალერსი – საამო სიგყვა, საამოვნო ლაპარაკი (ვუალერსებ, ვეალერსები) სიამოვნით შემთხვევა, შეტკბობა.

ალვა, ალვახაზი – ჰუნგია, მოღულებული და დაბეღილი

თაფლი საჭმელად.

ალვისხე – სარო, კუპრომი.

ალთაფა – აბრაკი, წურწუმა.

ალი – ცეცხლის ნივთი გეაღმავალი და მანათობელი.

ალი – მინდორთა და ტყეთა შინა ავი, მავნე, ქაჯი,
(მდაბიონი ესრეთ ჰგონებენ და იმერნი უხმობენ ჭიმკად).

ალიზი – გამოუწვავი აგური.

ალიკაპი – დანდალი, ხის ალვირი.

ალიონი – დილის სინათლის გამოჩენა უწინარეს მზის
ამოსლუსა (*ლილასთან* ნახე).

ალიოქოთი – არეულება, ამბოხება.

ალისარჩული – სუნნელი ბალახის ყუავილი, ზაფრანის
მსგავსი, ძოწეულის საღებავი.

ალისფერი – წითელის ცეცხლის ალისფრად.

ალკაპი – ფარდა საკრავთა {საკრავის ფერდა – საბას
ლექსიკონი}.

ალმაგი, იალმაგი – საომარი სამოსელი, ჯაჭვთა
გარეგან საცმელი.

ალმასი – თუალი პაგიოსანი (*ალმასი* ნახე).

ალმაცერი – შეღმად ირიბი, ვითა გაშლილის თითების
ცერი შეღმა დადგება.

ალმედად – მხარილღივ.

ალმური – ცეცხლის ალი კუამლითურთ შავწითლად
აღმავალი.

ალნება – ნახე *შეალნება*

ალო – ნახნავი მიწა მიმღად გუთნისდელისა, მეხრეთა,

შებმულთა ხართა და სხ.

ალოვნება – ალოს მოხვნის დრო.

ალო – საბრი, ნაწვეთი სუნნელთა ბალახთა.

ალუბალი – ბალლოჯი.

ალქაგი – მსუბუქი, მჩაგე, დამშხალული.

ალო – ნადირთაგან გრძნობა მონადირეთ მიპარვისა //
კაცთაგან მიხლომა მომავლის განსაცდელისა.

ალყა – აბრეშუმის ძალი, ანუ მეგალთ სიმი
საკრავთათჳს // გარშემო დადგომილი ლაშქარი.

ალჩუ – ვეგის ბევითი გვერდი რაოდენვე ჩაღრმავებული,
რომლისაჲ მეორეს გვერდს ჰქვიან თოხანი.

ამაგი – ზრუნვა, გულს მოდგინება, ვითარცა ამაგი და
ჭირნახული.

ამალი – ანაზღად შიმშილით მიბნედა.

ამალი – ზურგით ტურთის მზიდავი მუშა.

ამანათი – ბერძულად საწინდარი // რუსულად მშვევალი //
ქართულად ანაბარი, ე.ი. ნივთი მიბარებული ან გაგზავნილი
ვისთანმე.

ამაო – ცული, უქმი, ბელითი.

ამაოდ – ცუდად.

ამაოდ – მორწმუნე ცუდმორწმუნე, გარდამეგებით
მჩემებელი ღვთის მსახურებისა, ანუ რეგუნულად
დამჯერებელი სიცრუვისა.

ამაოება – დაუდგრომელობა, უხანობა საწუთროსი.

ამაოხრებელი – {ნახე *ალოხრება*}.

ამარად – მისს ნებაზედ, ანუ მისის იმედით, ვითარ

ღამთომილი ღვთის ამარად, შენს ამარად.

ამართვა – (ავმართავ) აღმართება, მალლა აწვევა და დადგენა საჩინოდ.

ამარცა – ეშმის ქუა.

ამალლება – (აღვამალლებ, ავმალლდები) მალლა აწვევა, ანუ ასლვა // დღესასწაული შემდგომად პასექისა მეორმოცესა დღესა მოსახსენებელად ხორციითა ზეცად ქრისტესისა.

ამბა – ნახე აბბა.

ამბავი – იხილე ჰამბავი; ამბარი, ამბრა სუნნელი, იხილე ჰამბარი.

ამბარი – საფქვილე გიანდუკი, ანუ სახლი, ბელელი ჰურის შესანახავი.

ამბარდარი, ამბარდანი – მუჯირი, მნე საამბარდნოსი.

ამბარჩა – ფარღული, მანიაკი.

ამბიონი, ამბონი – მაღალი ადგილი საკურთხეველის წინ გინა სამქადაგებულო და საფსალმუნე (*ელსავეალთან* ნახე).

ამბორი – სულიერი მოკითხუა და შემთხვევა.

ამბორება – (ვუამბორებ, ვეამბორები, ამბორს ვუყოფ) მიახლებით შემთხვევა.

ამბოხი – დაუწმენდელი მაჭარი (ნახე *ღვინოსთან*) // შფოთი, არეულობა, ამბოხება.

ამება, დაამება – (ვაამებ, დავაამებ) სიამოვნების მიცემა // (მიამების) მხიარულების მიღება // სატკივრის დაამება, მოკლება.

ამეთუსტო – თუალი პატიოსანი მიისფრო (ნახე *სპეკალი*).

ამიანგოს – კლდის ქუა ესოდენ ლბილი, რომელ დაისტვის ბაბმბასავით, ხოლო ნასთი ანუ ნაქსოვი მისი არ დაიწვის ცეცხლთა შინა.

ამიანური – ბადიანი ქისა, ჯუმდანი.

ამიერ – აქეთგან, ანუ გამოლმა.

ამიერ და იმიერ – აქეთ და იქით, ანუ გაღმა-გამოლმა.

ამიერიტგან – ამ უამილამ.

ამინ – ჭემშარიგად, ნამღვილად.

ამინდი – კეთილშეგავებული ტაროსი მოსავალთათჳს, ანუ მოგზაურთა.

ამირ, ამირა, ამირი – არაბულად უმთავრესი, ანუ უხუცესი, {ამირ-ალ-ბაჰრ – მღვათ უხუცესი}, იხმარების უფრორე რთულად სხუათა ლექსთა თანა შემდგომთა.

ამირახორი, ამილახვარი – ვზინდართ უხუცესი, მუჯინებეთ უხუცესი.

ამირბარი – სახლთ უხუცესი.

ამირეჯიბი – უჯიბთუხუცესი.

ამირმუმლი – ხალიფა, ბაღდადის ხემწიფე ძველთა მაჰმედიანთა.

ამირსჰასალარი – უმთავრესი მხედართმძლუანი.

ამისტანა, მაგისტანა, იმისტანა – ითქმის სამთა პირთადმი, ხოლო ზოგად მისტანა (ნახე ლექსი ესე).

ამისტუზს, ამისგამო – კავშირი მიზემობითი.

ამლაკი – ჭრელი ცხენი.

ამო – საამოვნო, სასიამოვნო, განსასვენებელი.

ამოდ – ნელად, სიამოვნით.

ამობრძანება – (ამობრძანდა) ასლვა მაღალთა გუამთა.

ამოგდება – (ამოვაგდებ) მაღლა ასროლა // ამოფხურა, აღსპობა.

ამოგება – (ამოვიგებ) იმერულად გამორთმევა წაღებულისა, ან პოვნა დაკარგულისა.

ამოგლეჯა – (ამოვჭგლეჯ) ამოდრობა ან ამოხევა.

ამოღგმა – (ამოვსღგამ) ქვეიღამ მაღლა დაღგმა // ენის ამოღგმა (ამოვიღგამ) ითქმის ჩულთათჳს, ოღეს იწყებენ ლაპარაკსა.

ამოვარდნა – (ამოვარდება) ესე არს ვნებითი ზმნისა ამოგდება.

ამოვსება – (ამოვაფსებ) ცარიელის აფსება პირამდინ // (აღმოვიფსებ) წყლის ამოღება.

ამოზევა – {ნახე *აზევა*}.

ამოზიდვა – (ამოვზიღავ) ამოწევა, ამოყვანა, ანუ ამოგანა მრავალთა.

ამოთლა – (ამოვსთლი) ღრმად ამოჭრა რბილისა რისმე.

ამოთხრა – (ამოვსთხრი) ამოჭრა მიწაში ღრმად ორმოთა და მისთანათა // ამოჭურეთა ხისა რკინის იარაღით // გქანდაკება ხეთა და ქუათა ზედა ბეჭდისა, სახისა რისმე და სხ.

ამოკვეთა – (ამოჭკვეთ) ამოთხრა, ამოჭრა // გაუქმება ცუდისა რისმე წესისა.

ამოკიჟუა – (ამოვიკიჟავ) ცალი თუალის მცირედ მოხუჭვა.

ამორეხვა – მეტად გაძღობა.

ამოსავარდნელი – ღირსი ამოფხურისა, დაკარგვისა.

ამოსკუნა – (გულს ამოვისკუნი) სლუკსლუკით გირილი, ამოხვინჩვა გულისა.

ამოსლვა – (ამოვალ) მაღლად ასლვა.

ამოსრუტვა – (ამოვსრუტავ) ამოწოვნა ნოტიოსი ბაგით, მასრით, ტუმბოთი და სხ.

ამოგუმვა – (ამოვიგუმები) მოფარება, მალვით დგომა.

ამოფხურა – ნახე აღმოფხურა.

ამოქოლვა – (ამოვქოლავ) ქვით ამომენება.

ამოღება – (ამოვიღებ) აღმოხმა, შთადებულის ამოზიდვა.

ამოშენება – {ნახე აშენება}

ამოცოხნა – იხილე აღმოცოხნა.

ამოდრობა – (ამოვადრობ) ამოწევით ამოღება, ამოგლეჯა.

ამოწევა – {ნახე აწევა}

ამოჭრა – (ამოვსჭრი) ამოკვეთა, ამოთლა.

ამოჭურეთა – (ამოვსჭურეთ) ამოჭრა ხეთა საჭურეთლითა.

ამოხუნეშა – (ამოვიხუნეშ) ამოკუნესა, ამოიხრვა დიდის სულის კვეთით.

ამპარტავანება – ზუაობა, თუსება ამპარტავანისა, (ვამპარტავნობ).

ამპარტავანი – დიდების მნდომი, სწავლის მოთაკილე და უმსგავსოდ გულმაღალი.

[**ამპიწი** – ლათ. *ambitiosus* {*ambitio* – კანდიდატების გარშემო გრიალი, ანუ წრეში სიარული თავის მოწონების

მიზნით }].

ამრები, ამრებილი – მოქურუხებული, გაბუგვილი.

ამრეცი – მცირედ აღმართი, ვითა დამრეცი მცირედ დაღმართი.

ამგუტება – (ავამგუტებ) არევა მიშლა-მოშლა, აფორიაქება.

ამფსონი – პურის მგე, ანუ ამქარი (*შსონი* ნახე).

ამქარი – ერთის ხელობის ოსტატი.

ამქმელი – ბებია, მეანი, დედათ მოურავი.

ამღურევა – (ავამღურევ) ნოტიოთ არევა

ამყოლი – თან აღევნებული, მიმღევი // კარის წირთხები, ჩარჩოები.

ამხანაგი – მოძმე, მოყუასი, ანუ მონაწილე.

ამხედრება – (ავმხედრლები) ცხენს შეჯდომა ლაშქართა,.

ანაბარი – ამანათი მიბარებული ნივთი.

ანაგები – აგებულება, შენაწევრებულება // ვითარება კეთილი, ანუ უდარესი ძნიად შეძრვადი // აშენებული.

ანაგული – გაჩეჩისაგან დანარჩენი რიოში მაგყლისა, ანაჩეჩი.

ანაზღი, ანაზღეული – უეცარი, მოულოდებელი.

ანალოღია – საწიგნე, მარალი სკამი წიგნთ დასადები წასაკითხად.

ანამტკიცი – გამტკიცულის ფქვილის ანაცერი ქაგო.

ანაფორა – სამღუდელთა გეიდამ საცმელი სახლებგანიერი პალეკარტი, ხოლო ჰნიშნავს მოხსენებასა,

თხოვასა // ანუ არს რიგორული ნაკვეთი, რომელთა განმეორება, ოდეს ერთი და იგივე ლექსი დაიდების თავად რაოდენთამე შინა წევრთა პერიოდისათა, მაგალითად, სიყვარული სულგრძელ არს, სიყვარულსა არა შურნ, სიყვარული არა განლანის და სხ. ბინათუ რაოდენჯერ განმეორების და ესე ვითარნი.

ანბანი —

ანგაარება – უსამართლოდ შეკრება, მოხვეჭა.

ანგაარი, ანგარი – უსამართლოდ შემძინებელი.

ანგარიში – რიცხვ, სათუალავი.

ანგელოსი – ქადაგი, მომთხრობელი // არსება გონიერი, უსხეულო, დასაბამიერი, წინაშე ღმრთისა მდგომელი (ნახე ღასი).

ანგელოსებრივი, – ანგელოსური.

ანდაზა – მორფი, მაგალითი.

ანდამაგი – ნახე ადამანტი.

ანდე – მცირედ ხევა ბნელაში, ანდეზედ.

ანდერძი – დავედრებული სიტყვა, ანუ წერილი მიცვალებულისა, გინა შორად წარმავალისა // აღთქმა, პირობა.

ანდერძნამაგი – ანდერძის წერილი.

ანდრიანტი – ალაღმა, ძეგლი, გამოქანდაკებული სახე მეგალთაგან, ქუათა, ანუ ძელთა.

ანეული – გამაფხულის ნახნავი.

ანთება – ნახე აღნთება // სნეულის დიდი სიცხე.

ანთიმონი – სურმა, მოშავო ლითონის ქუა გოგირდიანი.

ანთრაკი – ნაკვერცხალი // თუალი პაგიოსანი ცეცხლისფერი (სპეკალი ნახე) // მუწუკი ფრიად ტკივილიანი, ბედნიერი.

ანთუპატი – მოადგილე უპატისა (ნახე *ჰპატოსი*).

ანისული – ცერეცო, რომლისა თესლი არს სუნნელი და სამკურნალო.

[**ანკანაკი** – ნახე ლახვარი]

ანკანაკობა – ლხინობა და სიმთურალე.

ანკარა – უშხამო გველი, გველხოკერა.

ანკარა – ითქმის ბედშესრულად, ვითარ წყალი ანკარა, ე.ი. ფრიად სუფთა.

ანკესი – წილკავი რკინისა, წურილი ნემსკავი.

ანგაკრად – პირისპირ წინამებრძოლად.

ანგიფონი – აღსავალი ნახე.

ანგლია – წყლის ამოსაღები ტოლჩა.

ანუ, ან თუ – გინა კავშირი განწუალებითი.

ანუქითი – ნახე ონუქითი.

ანჩხლი – აპასი, გლისპი, გულპილწი.

ანცი – ცელქი ყრმა.

ანძა – ნაქუსი, ძალა, ძელი ამართული.

ანწლი – .

ანჯამა – კართ მისაკრავი რკინის კილო.

ანჯმნი – სააჯმნო, აშკარა, საქვეყნო.

აობა – მყოფობა არსებისა და შემთხვევისა (*ა-სთან* ნახე).

აოშვა – (ავოშავ) ნახნავთა მეორედ გარდახნვა.

აოხრება – ნახე ალოხრება.

[**აპაგანგი** – ნახე ბრევი]

აპანი და აპანისი – იანვარი (ნახე *ბოლიაქო*)

აპაური – სამალდი, უღლის ცაბიკო მოსაჭირებელი თოკი, მებმული ხართ ქელსა ქვეშე.

აპოთიკი – საკუჭნაო, სახლი შესანახავი სახლის სამზადისთა, ხოლო საკუთრად ეწოდების სამკურნალოთა წამალთა საცავსა.

აპოკალიპსი – გამოცხადება, წიგნი წმიდისა იოანე მახარობელისა.

აპოხგი, ახგაპოგი – გამხმარი პოხილი ხორცი ოთხპერხთა, მფრინველთა, ანუ თევზთა: ლორი, ოფიგონი, შაშხი და მისთანანი.

აპრიალება – (აპრიალდების) საჩქაროდ აგზნება ხმელის შემისა.

აპრილი – იგრიკა (ბოლიაქო ნახე).

აპუტარაკი – (ბალ.) ნახე აბუტარაკი.

არ, არა – უკუთქმითი მარცვალი (ნახე *პერ*) // ზოგჯერმე იხმარების ბრძანებითადცა, ხოლო ნიადაგ ბრძანების დამნიშვნელი არს ნუ.

არაკი – ზღაპარი, იგავი.

არამედ – მაგრამსავით, კავშირი განრემზომობითი.

არამი – ნახე *პარამი*.

არამონი, არაონი, რამონი, რიმონი – მცირე საწინდარი.

არარა, არარაამე არაფერი – შეუძლებელი არს,

ვერარა და ბრძანებითი ნურარა იხილენ თვსთა ადგილთა.

არაყი – რახი არაბულად ოფლი, რამეთუ სასმელი არაყი არს ქუაბის ოფლი, ხოლო ორნახადი არს აბეკამაქი.

არაწმინდა – საძაგელი, უწმინდური; სული არაწმინდა (ნახე სული).

არაწმინდება – განშორება სიწმინდისა და უმანკობისაგან.

არახჩინი – იარაღჩინი, თალფაქი.

არგანი – ჯოხი საბრჯენელი (ნახე *ჯოხთან*).

არდაბაგი – სარკმელი, ანუ გასავალი.

არდაგი – მანდილი, წელზედ მოსაფენი ფეშტამალი.

არდადეგი – ქამი გაფხულისა, ოდეს მზე შევალს ლომის გოლიაქსა შინა.

არდი – შინაური ვარდკაჭაჭა.

არდი, არდიფრუ – ანაზდი (ნახე *ქამი*).

არე – ოთხი კუთხე ხმელეთისა, ანუ ოთხი დრო წელიწდისა. // საკუთრად გამაფხული // სანახები, გარემონი ადგილნი, ანუ თემი, მხარე.

არეას – მარიხი (ნახე ცთომილნი).

არევა (ავრევ, ავურევ) აღრევა, – ურთიერთარს შეგავება სხვადასხუათა ნივთთა // მოშლა, შეშლა.

არეკნება (აირეკნებს, აირეკნა) – ასხლეტა ან გარდაცემა,.

არემარე – გარეშემო სანახები.

არემარედ – აქა-იქ.

არეულობა – აშლილობა, დაუდგრომელად ცხოვრება, ან

აფორიაქება.

არვე – ფარა თხათა და ცხუართა (ჯოგი ნახე).

ართრონი – წვერი სიგყს ნაწილთა.

არიოთი – გარეული ბალახ-ბულახი.

არიფანა – ყრმათ საერთო პურობა (ნახე სერი და შსონი).

არიფი – პურის მგე, ანუ შესაკუთრებული, შინა ყმა.

არმაღანი – შორით შორთმეული ძღვენი.

არმენაკი – წმიდა გილო, ნარმა, სიღონი.

არმური – ალმური, ღრუბელ-ნისლი ქარიანი და ელვიანი.

არნადი, **არნაბი** – გარიანი ფიცარი ბზისა და ხუავის

სახვეგი კალომედ.

არნი – გარეული ცხვარი.

არონა – პაგარა გუთანი (ნახე *პრქუანთან*).

არსება – რომელიცა პირველ არსისთვის მიიცთომვის და რომელსა შინაცა არს კმად მიგეზი, თუ რაფსათუს სხვაცა არს მას შინა, ანუ შესაძლებელ არს ყოფად // ნივთი მექონი ყოფისა, ანუ შინაგანი ძალი მისი.

არსებითი – {არსებიანივე, არსებიანივით – საბას ლექსიკონი}.

არსი – რაფცალა შესაძლებელ არს, ე.ი. რომლისა ყოფა არა წინააღმდეგომ არს, ანუ მყოფი არსებასა შინა.

არსობისა – არსების პური, სახმარი ცხოვრებისათუს, მდღევარი.

არტალა – საკლავთ უკანა ბარკალი, ანუ წვივი.

არტაში და **არტახი** – გარეშემოსაკრავი ქარშიკი

ჩჩულთა აკუნისა // ანუ მოგეხილთა ძუალთა შესაკრავი // გასათლელთ ძელთა მაგრად დამჭერი ქანჩი.

არლა, არლარა აღარ – შემდგომს დროს არა, უკუთქმა მომავლისა დროსათუს.

არლავანი – ქუა მეწამული.

არღვევა – (ავარღვევ) დაკერებულის დახსნა, დაშლა // აქცევა შენობისა.

არშია, აშია – მოვლებული რამე ვიწროდ ნაკერთ კიდურებმედ.

არშივი – წილი, კერძო.

არჩევანი – არჩევა // რჩევა, ვეზირობა, მოლაპარაკება საქმემმედ შეკრებულებაში.

არჩვი – ფსიგი.

არცა, – არცაღა არღა, აღარც.

არძანი, არძანიკი – დიდი ლოდი ან მარლის ქუა (ნახე უარძანიკო).

არწივაკი – სახლის მეორე ძელი.

არწივი – ორბი, არწვი. // მრგული ფეხთა ქვეშე დასაგები მღუდელთ მთავართა, რომელსა გედაცა გამოსახულ არს მფრინველი ესე.

არხი – რუ, რუსხმული.

არხიდიაკონი – უპირველესი იეროლიაკონთაგან, მხლებელთა მღუდელთ მთავრისათა (ნახე *პიაკონთან*).

არხიეპისკოპოსი – უპირაგესი ეპისკოპოსი.

არხიერი – მღუდელთ მთავარი (იხილე *მერარხი*).

არხიმანდრიტი – მონასტრის განმგებელი უფროსი.

არხინოგარი და პროტონოგარი – მწერალთ უხუცესი, მდივანი.

არხილი – თხელი ბზარი (*მოვლთან* ნახე)

არჯაკელა – არჯიოკა, გერჩო, ორჯიოკი.

არჯასპი – ძალა, მიწალები, მომწუხანო შავის საღებავი,

ხმარებული ტყავითაჲს მეპრაგაკეგან, ანუ მეღნისთჲს.

[**არჯიოკა** – ნახე *არჯაკელა*]

ასაბია – მგერგედ საომრად თანმიმყოლი.

ასაკრავი – ერქუანთ და ურემთ საბმელი.

ასამაღლებელი – ლოცუათა დასასრულებელნი ლექსნი,

ხმამაღლად სათქმელნი მღუდლისაგან სადიდებლად წმიდისა სამებისა.

ასარი – ღინარის მეოცედი წონა ვეცხლისა, ანუ დანგი (ნახე *საწონთან*).

ასე, ასრე – ესრეთ, так, ასეთი ესრეთი.

ასთაკვი – ღუმინი დიდი კიბო.

ასიდა – მიმინოს ჰგავს, ღამით ხედავს, ამისთჲს ღამურად უხმობენ, ზოგგან ყარყაგი სწერია.

ასისტავა – .

ასისტავი – უხუცესი ასთა გელა.

[**ასკეცი** – ასკეცი შვენება მოემატება.]

ასკილი – ველური ვარდი.

ასლი – არაბულად ნამდვილი.

ასლი – აჭარა, აჭარული ბრინჯი.

ასმენაკი – ნადირთ შესაპყრობი მახე (იხილე *ბადესთან*).

ასო – წვერი, ნასხამი გუამისა // თჲთოეული კერძო

წერილისა.

ასომთავრული ან მრგულოვანი – დიდრონი ასოები.

ასპარეზი – სგადიონი ან სარბიელი // მეიღანი, სათამაშო ადგილი, ანუ მინდორი.

ასპარეზობა – თამაშობა ასპარეზზედ, რბოლა, ჭენება და სხ. (ნახე *მამაშობა*).

ასპიროსი – აფროდიტი (ნახე *სთომილთან*).

ასპიტი – გველი ფრიად გესლიანი.

ასპიტი – შავი ქუა ფილაქანი, დარქმეული იაშმისა ან იასპის ფერისაგან.

ასრე – ნახე ასე.

ასგამი – გარიანი ფართო რკინა ცომის ასაფხეკი, *СКОБКА*.

ასულეპა – ათქულეფა

ასული – შვილი ქალი (ნახე *პაცთან*).

ასური – ასურელი. ასურეთი, ასურასთანი, სირია.

ასფალტოსი – შავი კუპრი.

ასხმა (ავასხამ) – მალლა აყვანა მრავალთა // მძივთ აგება ძაფზედ (ნახე *სხმა*).

ატამი —

ატანა (ავიტან) – მალლა აზიდვა.

ატაცება (ავიტაცებ) – ძალად ანუ საჩქაროდ აღება.

ატაცებული – გასტერებული ანაზდის სიხარულით ან შიშით.

ატეხა (ავსტეხ) – აგლეჯა // აღძრვა, აღზრზინება // (ავიტეხ) დაჟინება.

ატკრეცა – (ავიტკრეცება) მცირედ აღაზრდვა, გაწითლება.

ატკრეცილი – წამოწითლებული.

ატლასი – ფარჩა აბრეშუმისა.

ატლასი – წიგნი ლეოლრაფიულთა კარგათა.

ატმოსფერა —

აუარებელი – თქმად შეუძლებელი // უთუალავი.

აუგი – სარცხზნელი, საკდემელი სიგყვა ან საქმე.

აუგიანი – სააუგო, სასირცხვილო.

აუზი – ავაზანი.

აურზაური – შეუპოვარი, თავხედური, ლალური.

აუშგარი – ოსტიგანი, სასმელ-საჭმელთ მნე.

აუცილებელი – მიუცილებელი, თანაწარუვალი,

თანაწარუხლომელი.

აფაური – ერთგუარი სალესავი (ნახე *სასრევთან*).

აფთარი —

აფთექა —

აფთი – მახვილი ფართო პირიანი და გარგრძელი.

აფთიონი, აფქიონი – გიმონი ნახე.

აფოლხვება – მოშვება, მოღუნება.

აფორიაქება (ავიფორიაქებ) – აკლება, აოხრება.

აფრა – ნავთ იალქანი, აფრის ქსელი იგივე.

აფრაკი – პირმრუდე ფიცარი.

აფროდიტი – ნახე *სთომილთან*.

აფსინთი – აბზინდა.

აფსკა – ფრიალ თხელი კანი (*ჭერქტან* ნახე).

აფუტკნვა – (ავფუტკნი) არევა, აქოთება.

აფხურა – ნახე *აღფხურა*.

აქ, აქა – ამ ადგილას, ესე ეკუთვნის პირველსა პირსა, ხოლო მეორესა – მანდა და მესამესა – იქ, იქი, მუნ.

აქამომდე – ამ ადგილად, ანუ უამადმდე.

აქავება, აქავლება (აჰქავა, აჰკავლების) – აშლა ქავილისა ანუ ფხანისა.

აქანდაზი – ფითხი, ცეცხლის ასაღები ასტამი ან პატარა ნიჩაბი.

აქატი – ალატი (ნახე *სპეკალი*).

აქეთ – ჩემკერძო; აქეთი ამიერი.

აქიმი – მკურნალი.

აქლემი – ცხოველსა ამას ახგასა **ლოინი** და **ნარი**, ხრდალსა – **ჯამა**, შვილსა მცირესა – **კოზაკი**, მოდიდოსა – **დუკტი**.

აქმა – (ავიქუამ, ავექმი) ნახე *აღქმა*.

აქოთება – (ავაქოთებ) აფუტკნვა, არევა, აშლა.

აქოლვა – (ავჰქოლავ) ქვით ამოშენება, ამოქოლვა.

აქოქლვა – (ავჰქოქლავ) ალაგრა ან საჩქაროდ ერთმანერთზედ მიკერება საკერავის ნაჭერთ რიგზედ მოსაყვანად.

აქცევა – (ავაქცევ) არღვევა, მალლა შექცევა // (ავუქცევ) გზის დაგდება.

ალალი – ბაკი.

ალალმა – ანდრიანტი.

ალაპი – სიყუარული, მეგობრობა, ძველთა ქრისტიანეთაგან შემოდებული პურობა ეკლესიის კარზედ მოსახსენებელად მიცუალეულთა, რომლისათუს

უცოდებიანთ აღაპი.

აღარ, აღარა – (ნახე *არღა*).

აღაგი, აღათი აქაგი – ქუა აყიყი.

აღაჯი – ერთი საათის სავალი (*მილი* ნახე).

აღბეჭღვა – (აღვბეჭღაუ) ბეჭღის დასმა // მირონის ცხება.

აღბორგება – (აღვაბორგებ, აღვბორგნები) აღშფოთება.

აღგება – (აღვაგებ) აშენება.

აღგვა – (აღვგავ, აღვგვ) ანიაგება.

აღგზება – (აღვაგზებ, აღვეგზნები) ანთება, აპრიალება.

აღღაჭი – აღღაჭი, ბიცი.

აღღგენა, აღღგინება – (აღვაღგენ, აღვაღგინებ)

წამოყენება, წარმოდგენა // აღშენება, ანუ განახლება,

ახლად აღგება // აღმართება, უკეთესს მდგომარეობაში

მოყვანა // მკუდრეთით აღღგინება, განცხოველება.

აღღგომა – (აღვსღგები) დაღგომა, წარმოდგომა,

აღმსობა // მიხდომა, გელა დასხმა // აღჭურვა, შებმა

ბრძოლად // ამოსლვა ქარისა, ავდრისა და სხ. //

განცოცხლება, აღღგომა მკუდრეთით.

აღება – (აღვიღებ, ავიღებ) აზიდვა, მოსმა ხელის

დავლებით // გამორთმევა სხუათაგან ხელდახელ, ანუ

გამოგზავნით // მოგროვება, აკრეფა // აღება პირისა ე.ი.

გაღება, განსმა.

აღება, აღებანი – აღების დამე ანუ ღღენი მარხვით

შემოსლვს წინა ღღენი ანუ დამე.

აღებმიცემა —

აღელება, აღელვება – (ავადელვებ, აღელღების) აღძრვა

მღუათა, ფურთუნი.

პლვიარება – სარწმუნოების წარმოთქმა (ნახე *ქლსარება*).

პლვირედი – რახტი, ოქროთი დაფერილი და მორთული ლაგამი.

პლვირი – ურგოლო.

პლვისგალი – ეჯიბი, ნაიბი.

პლვლენა, პლვლინება – (აღვაჟლენ, ვლინებ) ბე აგზავნა, შეწირვა.

პლვსება – (აღვაჟსებ, აღვიჟსები) სავსედ შექმნა // ვის მორისმე წარმოება რისამე // შესრულება, გათავება.

პლვსების – ღლენი საუფლოს პასექის წინა ღლენი.

პლზავება – განზავება (ნახე *შეზავება*).

პლზავებული – შერეული, აღრეული.

პლზუაჟება – (აღვზუაჟნები) გაამპარტავნება, განლაღება.

პლზრდა – (აღვზრდი, აღვიზრდები) განზრდა, გაზდა.

პლზრზინება – (აღვაზრზინებ) აღშფოთება, აგება.

პლთქვეფა – (აღვსთქვეფ) არევა, გაქნა, გათქვეფა.

პლთქმა – (აღვსთქვამ) შეთქმა, აკვეთა, საზღურის დაღება, რათა არა გარდახლეს, // (აღვუთქვამ) დარწმუნება აღსრულებისათვის რისამე // დაპირება, შერიგება, ფასის გარდაკვეთა.

პლიელი და **მარდი** – თუალთეთრი უშვერი, ცხურისფერთა თუალთა ეწოდების გრემა, უფრო მთეთროთა და შვენიერთა – ქიკჟავი და ქუქუნა,

მოლურჯოდ ჭრელთა – ჭროლა და მაჩხი.

აღივება – (აღივლების) აჯეჯილება ხახვის თაფთა და მარცვალთა ნოტიოს ადგილში.

აღკაზმა – (აღკაზმავ) მორთვა, განშევენება, მოკაზმა.

აღკარვება – ნახე *აკარვება*.

აღკვეცა – ნახე *აკვეცა*.

აღკმევა – (აღვაკმევ) საკმეველის აკომლება, დაკმევა შესაწირავად.

აღლევა – (აღვლევ) გალევა, მოლევა, ანუ აღსპობა. // ძველთა საძილოსოფოსოთა წიგნთა შინა აღლევა უხმარიათ ანალიტიკას მაგიერ.

აღლესვა (აღვლეს, -სავ) – საჭურველთ პირის განმახვა.

აღლოშნა (აღვლოშნი, -ნავ) – ალოკვა ანუ მოძოვნა.

აღლუმი – მეომართ ლაშკართ გაჩხრეკა.

აღმა – კვეიდამ მაღლა, შეღმა.

აღმართება – (აღვმართებ) აღდგინება, დადგინება; (აღვემართები) აღგომა, გამართვა.

აღმაგება – (აღვემაგები) უაღრესობის ქონება სხუათა გედა.

აღმაფრენა – (აღმა-ვჭფრინავ) გონებით აღსლვა მაღალთა ჰაზრთა შინა.

აღმახვა – (აღვმახვავ) აღლესვა რკინის საჭურველთა.

აღმკული – განშევენებული, მორთული, მოკმაზული.

აღმოვსება – ნახე *ამოვსება*.

აღმოთხრა – (აღმოვსთხრი) ნახე ამოთხრა.

აღმოკითხვა – (აღმოვიკითხავ) წერილთ გამოცნობა,

ანუ წარმოთქმა ხმით.

აღმონთხევა – (აღმოვანთხევე) პირილამ წამოსხმა, წარმოთხევა.

აღმოსავალი – აღმოსავლეთი მზის ამოსლუს მხარე.

აღმოსლვა – (აღმოვალ) ქვეილამ გვეით კერძო ძრვა, ამოსლვა.

აღმოფუვილი – რევა ფუთფუთით, ფუვილით.

აღმოფხურა – (აღმოვჭფხური) ძირით ამოღება, ამოგღება.

აღმოქმნა – (აღმოვიქმ) ამოთხრა ანუ ამოგანა შენებით.

აღმოყუანა, აღმოყუანება – (აღმოვიყუან, -ნებ) მალლა ამოზიდვა.

აღმოჩენა, აღმოჩინება – (აღმოვაჩენ, -ჩინებ) უცილობელად წარმოჩინება, დანახება სინამდზლისა სიგყუსა, ანუ საქმისასა კმაათა მიზგზითა.

აღმოჩინება – იგივე სახელზმნად.

აღმოცენება – (აღმოვაცენებ) მიწით აღორძინება მცენარეთა, (აღმოსცენდების) იგივე ვნებითად.

აღმოცოხნა – (აღმოიცოხნის) რომელთამე თოხფურხთაგან პირში ამოღება ნაჭამთა და მეორედ დაღეჭით შთანთქმა.

აღმოხდომა – (აღმოხდების) აღმოსლვა, ანუ აღმოცენება.

აღმსაარებელი – სარწმუნოების მთქმელი, დამამტკიცებელი // ვნებული, წამებული სარწმუნოებისათუს // აღსარების მთქმელი, გასანდობი

მოდლუართან.

აღმსტობა – (აღვიმსტობ) აღრე აღგომა, ასწრაფება.

აღმქმელი – მიმქმელი, ნათლია.

აღმღურევა – ნახე *ამღურევა*.

აღმხედრება – ნახე *ამხედრება*.

აღნაგი – ნაშენი, ადგებული.

აღნადგინები – უზომოდ გარდამეტებული ვალის სარგებელი, ЛИХВА, (ნ. აღდგენა).

აღნაქუსი – ფრასი, ძრამი გუარი წერილთ შეთხზვა, [ნ. ანაქუსი].

აღნთება – (აღვანთებ) ცეცხლის მოკიდება სანთელთა და მისთანათა.

აღნიშნვა – (აღვნიშნავ) დადება, დასმა ნიშნისა.

აღორთქლვა – (აღიორთქლის) დაკლება ორთქლითა, ანუ სრულად აღლევა ნოტიოთა.

აღორძინება – (აღვაორძინებ, აღორძინების) მომატება ანუ მოძრავობა მოზარდთა სხეულთა უმეტესისა მიმართ.

აღობრება – (აღვაობრებ) დაქცევა, დაშლა, დარღვევა, განადგურება.

აღჰარსვა – (აღვჰარსავ) აკრეჭა, აკვეცა.

აღრალები – ესრეთ იწოდებიან: ამარტა, ბროლი, ლაჟვარდი, ქარვა, ძოცი და მისთანანი, ხოლო სპეკალი ეწოდების აღმასსა, იაგუნდსა, ლალსა და სხუათა თუალთა პატიოსანთა.

აღრევა – (აღვურევ, აღვირევი) არევა აღზავება.

აღრიბადრი – წელებისა და საღურიგის მწვაღი.

აღრიცხუა – (აღვრიცხავ) ღათულა, რიცჳს გაღოცნობა.

აღრჩევა – (აღვარჩევ) მრავალთაგან გაღორჩევა უკეთესისა.

აღსავალი – ქვეღღამ ზე ასასველელი და რაქამს ზეღღამ ქვეწთავალთ, ვუწოდებთ მას შგასავალად, ხოლო აღსავალნი არიან: კიბე ხეთა და ფიცართავან ქმნილი დანღალოვანი; ხარისხი ქვითქირით შენებული; მექონოთი სრათა და გაძართა კართ შესავალი ხარისხეული ბაქან-ბაქნად გარემოვლებული; მენაკი ცის მზობელობათა ხარისხი; კუარცხლბეკი დაღიჭსა ზეღა მჯღომარის ფერხთა საღგმელი; ამბიონი საკურთხეველთა ზეღა აღსავალი // გაღობა აღსავალთა ეწოდების რვა ხმათავან სათქმელთა მუხლთა უწინარეს საცისკროს სახარებისა.

აღსაზრღელი.

აღსარება – (აღვუარებ) ქება, ღიდება // განღობა ცოდუათა თჳსთა წინაშე მოზღუარისა // (აღვიარებ) წარმოთქმა სარწმუნოებისა.

აღსარება ანუ აღვიარება – სარწმუნოებისა ესე არს მრწამსი საქრისტიანო.

აღსასრული – დასრულება, გათავება.

აღსვარული – შესვარული, მოზელიღი და გაღომცხუარი.

აღსლუა – (აღვალ) მაღლა აღწევა.

აღსპობა – (აღვსპობ) აღხოცა, აოხრება ანუ მოსრვა.

აღსრულება – (აღვასრულებ, აღვსრულების) გათავება // (აღვსრულების) ახღენა // გარღაცვალება,

[აღსასრული].

აღგაცემა – (აღვიტაცებ, -ბი) მაღლა აგანა.

აღგეხა – იხილე *აგეხა*.

აღგყველა – ორთავე ხელთა გეამაღლე მით
შემოკურა, ტამისცემა.

აღგყინება – (აღაგყდების) აღგმება.

აღფრენა – (აღვჭფრინდები) გეაღსლვა ფრენითა.

აღფუვება – (აღვაფუვებ) გაღვივება, მოღეღება ცომისა.

აღფქურევა – (აღვაფქურევ) აღგვა, ამგვერება.

აღფხურა – (აღვჭფხური) ძირით ამოგღება (ნახე
აღმოფხურა).

აღქმა – (აღვიქუამ) აღება ორისავე ხელთ, მიქმა,
გულთან დაჭერა // (აღექმის) მიკურა, ვითა მიწებება.

აღყუნა —

აღყუავება – (აღჭყუავდების) გამოსლვა ყუავივლთა.

აღშენება (აღვაშენებ) – აგება, დაღმა სახლთა და
მისთანათა.

აღშკმა, აშკმა – (აღვაშკმობ, ვაშკმობ) დაღრენა პირისა.

აღშფოთება – (აღვაშფოთებ, აღვშფოთდები)
განუსვენებლობა.

აღცრა – (ავსცრი) გაცრა, ანუ მიმობნევა.

აღძრუა – (აღვსძრავ, აღვიძრვი) განღვიძება, შეძრუა. //
არევა, აღშფოთება.

აღძარცვა – (აღვსძარცავ) აქცევა.

აღწბა – (აღვსწბავ) ათქელეფა, შტანთქმა.

აღწერა – (აღვსწერ) თჯთოეულად დაწერა.

აღჭურვა – (აღვსჭურავ, აღვიჭურვი) განმზადება
საომრად საჭურველითა.

აღხდომა — (აღვხდები) მაღლა ასლვა.

აღხილვა – (აღვიხილავ) თუალთ განღება // მაღლა
ახელვა.

აღხმა – (აღვახვამ) გაღება // (აღვიხუამ) აღება.

აღხოცა – (აღვხოც) აღსპობა, უჩინო ქმნა.

აღსნა – (აღვხსნი) აშვება // განმარტება, თარგმანება.

აყვანა – იხილე ალყვანა.

აყირო – კვახი; ნახე ზოგრა.

აყაყი —

აყიყი – ალაგი, აქაგი, ახაგი.

აყრა – (აგჰყრი, ავიყრები) სხუაგან გარდასხლება //
აძრობა, აცლა.

აყუღება – (აგვეყუღები).

აშარული – ლერწმის კალთა (შარაგულთან ნახე).

აშენება – (ავაშენებ, ავშენდები) აგება (აღშენება ნახე) //
გამდიდრება, გაჩენა სახლკარისა, მამულისა და სხ.

აშიკი – აშული არაბულად გრფიალი.

აშიკობა – აშულობა გრფიალება.

აშკარა – ცხადი, საანჯმნო.

აშკი – მავთული, მეგალთაგან გაწეული მკედი.

აშკმა – შკმობა (ვაშკმობ) (ნახე აღშკმა).

აშლა – (ავშლი, ავიშლები) არევა ან მიმოფანტვა //
(ავშლები) ითქმის სენთათუსს, ე.ი. მოუვლის.

აშლილობა – არეულობა, დახსნა მავისა და

ერთხმობისა.

აშრიალი – ქორის დასაჭერი ბაღე თავსდასაცემი (ნახე *ბაღესთან*).

აშუჰება – (აშუჰლების) გასივება, დაჯირჯება.

აჩაჩა – ოქოქა (ნახე *ქრქუანთან*).

აჩემება – (ავიჩემებ) დაჟინებით გამოკიდება რისამე საკეთილოდ თუ საავოდ.

აჩრდილი – ჩრდილი.

აჩქარება – (ავაჩქარებ) დაშურება.

აჩხორვა – (ავსჩხორავ) ურიგოდ დაწყობა რისამე.

აცილება – (ავიცილებ, ავსცილდები) თანაწარხდომა.

აცმა – (ავაცვამ) აგება, ზედ ჩამოცმა.

აცორვება – (ავსცორდები) აბლოცება, შეღმა შეგლენა.

აცრა – (ავსცრი) გაცრა, აღცრა // (ავუცრი) დასერვა, აჭრა ყუავილისა.

აძრობა – (ავაძრობ) კანის გაძარცვა, გახლა, აყრა.

აწ, აწე – ახლა.

აწევა – (ავსწევ) მალლა აზიდვა, [ავაწევ, ავაწივე, აღმა ძლივ ავალ].

აწინდელი – ახლანდელი, ამ ქამისა.

აწურვა – (ავსწურავ) აკრეფა, მალლა აწევა.

აჭარა – ეწოდება თემსა; აჭარული ბრინჯი, ასლი.

აჭიმი – ჭიმი, ან პირმონასკული თოკი ცხენის მოსაჭირები.

აჭინარი – ბარული ფეცვთ ჩამოსაკიდი.

აჭრა (ავსჭრი) – ათლა, ასერვა, ასკვეთა // (ავუჭრი)

ყუავილის აცრა, // (ავიჭრები) საჩქაროდ მაღლა ასლვა // (აიჭრება) რძის აშრაგება, ხაჭოდ შექმნა.

ახ! – შორისდებული სავაებო.

ახალგაზდა – ყმაწვილი, ანუ ცხოველი შეღერებული.

ახალთესლი – დიკა.

ახალი – აწინდელი, ამ ჟამისა.

ახალკვრა – თომას კვრიკე, აღდგომის სწორი.

ახალნერგი – ხე ახლად დარგული.

ახალწელიწადი – დასაბამი, ანუ პირველი დღე წელიწადისა.

ახაგი – ალაგი, აქაგი.

ახდენა, ახლომა – (ახდების) აღსრულება.

ახედვა – (ავხედავ, ავიხედავ) მაღლა შეხედვა.

ახირება – (ავიხირებ) მიბრჯნა, დაჟინება

წინდაუხედავად.

ახლა – ეხლა, აწ, ამ ჟამად.

ახლეჩა – (ავხლეჩ) აგლეჯა, აძრობა.

ახლო – ახლოს არა შორს.

ახლო-მახლო.

ახმა – აღხმა ნახე.

ახო – სახნავად გაკაფული ჭალა.

ახოვანი – ბრგე, განოვანი, ძლიერი, გულოვანი.

ახოვნება – გულოვნება, ძლიერება.

ახორი, ახური – ცხენთ ბაგა.

ახს – (მახს, გახს, ახს) ახლავს, ახლოს არს.

ახსნა – (ნახე აღსნა, ახსნილი) დაუბმელი.

ახტა – ცხენი აჯილდა, ანუ სახედარი მამალი, დედალს ეწოდება ხრდალი და ჭაკი (ნახე *სხენთან*).

ახტაპოტი – (ნახე *აპოხტი*) ლორი.

[**ახური** – ნახე *ახორი*]

ახურმატი – თოფრა ხართ პირის შესაკრავი, რათა ძნა ვერ შესჭამონ.

აჯა – (ვიაჯი, ვეაჯი, ვეაჯები) ვედრება, ხვეწნა, თხოვნა // (ვეაჯებ) აჯის შესმენა, გაულენა, გაკითხვა.

აჯეჯი – აძეძი აბრეშუმის ნაძირალი, მელნის ჩლა.

აჯილდა – ახტა, ცხენის კურატი.

აჯილა – ჩადრი, თერისტრო, ქალთ მოსაფარი თეთრი გეწარი.

აჯილოსანი – ჩადრიანი, ჩადრმოსხმული.

აჰა! – შორისდებული ჩვენებითი; აი, აგერ.

აჰა ესერა! – იგივე.

ბ

ბ – წინარე ასოსა რ მოგჯერმე შეიცულების მ ანუ პ, ბრულე – მრულე, ბრჯა – მჯა, ბრპენი – პრპენი, ბრკე – პრკე, ბრგყელი – პრგყელი, ბრჭყალი – პრჭყალი, ბრწყალი – პრწყალი, ხოლო მოგჯერ სრულიად დაიგვეების ასო რ, ვითარ: ბრძანება – ბძანება, ბრჭე – ბჭე, ბრჭყალი – ბჭყალი, ბრდღვილი – ბღღვილი და სხ. ჰეალად ბ თვნიერ ასოსაცა რ შეიცულების მ ანუ პ და ფ-მელა, ვითარ: ბმინუარე – მმინუარე, ბუწუკი იმერულად ბუბუკი, ბუწუკი, ბილწი – პილწი, ნაბერწკალი – ნაპერწკალი, ებისგოლე – ებისგოლე, სეფისკვერი – სებისკვერი.

ღა მოგჯერ ბ დაერთვის ლექსთა თავსა, ვითა თქმულ არს მ-თვს, დასაშვენებლად ანუ თვნიერ საჭიროებისა, ვითარ ქირი – ბქირი, ქვეილი – ბქვეილი, ღღვილი – ბღღვილი და ბრდღვილი.

ბაასი – (ვბაასობ, ვებაასები) ბაასობა, ცილობა, პაექრობა, ლაპარაკში შებმა.

ბაბა – ჩჩვილნი ესრეთ უხმობენ პურსა.

ბაბაჭუა – ობობა დეღამარდლისა.

ბაბილო – რქა ვაზთა და სხვათა ნერგთა, ანუ შიმალი.

ბაბრი – ჯიქი, წავი, {სფარსთ ენაა, ქართულად ჯიქი ჰქვია (ნ) – საბას ლექსიკონი }

ბაბუა – იმერულად პაპა.

ბაბღანი – (მფრ.).

ბაგა – ახალი ვენახი, ჩაყრილი წიღნები.

ბაგა – გომურთა შინა კედელს წინ მიჭენებული ადგილი დაბმულთა ხვასგაგთა საჭმელის ჩასადებად.

ბაგა – და ბაქანი შეჭრილთა კედელთა ძირი წინ წამომებული თაროსავით რაგინდარას შესადგმელად სახლთა შინა.

ბაგე – მრავლობით ბაგენი კაცთა პირის ორნივე ლაშნი. // პიღური ნავისა. // პიღური მდინარისა, ტბისა და მისტანათა.

ბაგინი – აღმართული სახე თაყუანის საცემელად.

ბაგირი – მსხვილი თოკი (*საბელთან* ნახე).

ბადაგი – მოღულებული ტკბილი (ნახე *წვინოსთან*).

ბადახშანი – (ნახე *ბალახშინი*).

ბადე – ზოგადი სახელი მკედთა, ანუ მავთულთა თუალელად გამონასკულთა. // შივეზთა სანადირონი ბადენი არიან: *სათხეველი, სახვეპელი, სასროლი, გელმა, კოვზი, ოსარო, პეგაკი, სალიკი, ფარონი, ღრიპონი, ჩიჩქინური, ხელბადე, ხოლიხი* და მისტანანი. // მფრინველთანი: *აშრიალი, ოჯოჯი, ფაცერკოლი, ხოლო ნადირთა – ასმენაკი.* ესენი იხილენ *მახესთან*. // მაქმანი, ანუ ნაქმანი არს ჭრელად ნემსული თავსაბურავად ქალთა ანუ კისერს მოსახვევად, გინა აბრეშუმის კარავი, ოქრო მოპიგალებული სამშობიაროდ. // ბადელ ითქმის ქსელი დედაზარდლისა.

ბადება – (ვბადებ, ვიბადები) ნახე დაბადება და კუალად მბაბდია და ბადუა.

ბადენი – ლევიგელთ შესამოსელი სპეგაკი ანუ სახოვანი.

ბადვა – ბადება (ნახე ბადუა).

ბადია – დიდი ჯამი, რომლითაც ნადიმთა შინა მოიღებენ წნოვანთა და მუნით განუყოფენ მენადიმეთა.

ბადიანი – ბალახია სამკურნალო.

ბადიმი – ორმოს პირი ამოგებული ხეებითა ოთხკუთხედ.

ბადისპირი – გალაგობის ლარო.

ბადიში – შვილის შვილი.

ბადრაგა – მაგარებელნი მოგზაურთანი უვნებელად მკობრეთაგან.

ბადრი – გავსილი მთუარე.

ბადრიჯანი – ბადლიჯანი.

ბადუა – (ვბადავ, ვბადებ) შექმნა, გაჩენა წარმოება.

ბავთი – სავალალოს ამბვის მოთხრობა [*მობავთე* ამგუარის მოამბე; *საბავთო* სავალალო]

ბავლი – გასამართვის ქორისაგან პირველ დაჭერილი მფრინველი.

ბავრაყი – ბაირადი.

ბავრუკი, ბორაკი – ცბის ხაშურია, ოქრომჭედელთაგანხმარებული ოქროს დასადნობად, ვითა ნიშადური კალის დასადნობად.

ბაზარი – საფარდულო, სავაჭრო ადგილი.

ბაზი – სომხურად ქორს ჰქვიან, ხოლო ქართულად ეწოდების ზოგად მონადირეთა მფრინველთ: *ქორთა, შავარდენტა, მიმინთა* და მისთანათა, რომელთაც ნემესიოს ორბად სახელსდებს.

ბაზიერი – დამგერშველი და ზედამხედველი ამა მფრინველთა.

ბაზიერთუხუცესი – უფროსი ბაზიერთა.

ბაზმა, ბაზმაკი – სანათი, სანთელი ანუ კანდელი.

ბაზმანდი – თილისმით შელოცვა დაწერილი (ნახე *ტილისმა*).

ბათალი, ბაითალი, ბეითალი ანუ **ჰეიგარი** – ცხენთა ექიმი.

ბათმანი – 5 ჩარეჯი (*საწონთან* ნახე).

ბაია – გუგათუალისა, შავი, მრგვალი საშუალსა შინა, სადაცა არს მხედველობა.

ბაია – რგო, ნოშო ფინიკისა, ანუ დანაკის კუდისა.

ბაია, ბაო – ჩჩვილნი ესრეთ უწოდებენ ურთიერთსა.

ბაირალი – დროშა, ალამი.

ბაკანი – ხის ჯამი. // ჰუვის ბუდე, რომელსა ძუალი სრულიად გარემოვლებული გარდა თავისა და ფეხების ადგილისა (ნახე *ჰერქი* და *ტყავკეცი*).

ბაკი – მრგულად მოვლებული ღობე ან ფიცრული ხვასგაგთ დასაყენებელი (*ბლუდე* ნახე). // მზისა ანუ მთოვარის გარემო ზოგჯერმე ხილული ნათლის სარცყელი.

ბაკლა – ხნდური ცერცვი, ფახლა [არაბ.].

ბაკუნი – ფეხის ხმა, ბასგანი.

ბალავარი – საძირკულის ქუანი დიდ-დიდნი (ნახე *ჰუა*).

ბალაზინი, ბალზამი – სუნნელი და სამკურნალო მეთი.

ბალაშვარა – გარეული ბალი.

ბალანი – თმა ოთხფერხთა რომელთამე ცხოველთა (ნახე *მმასთან*).

ბალანგი – მცირე ჰარკი (ნახე *კაშკარანთან*).

ბალასინი – ბალაზინი.

ბალახანა – სახლთა შინა ჭერის ქვეშ გადიცრული ადგილი რაგინდარას შესანახავი.

ბალახვარდი – წყლის წიწმატი.

ბალახი – მოლი, მწუანე მდელო მინდორზედ მდგომი, ან გათიბული, და რა გახმეს, თივა ეწოდება.

ბალახში ან ბადახშანი – ლალი უმჯობესი.

ბალბა – ბალუქი, კორკოტანა.

ბალბალუკა —

ბალზამი – ბალაზინი, ვალსამონი.

ბალთა – მრავლ. *ბალთები*, ფართო აბზინდა შესაკრავი მოსტერისა, ქამრისა, ხრმლისა და მისთანათა.

ბალთვა – (ვბალთავ) ხშირად დაჭრა, დაკოდვა, დასერა.

ბალი – .

ბალიოზი – ელჩი (ნახე *მოციქულთან*).

ბალიში – თავის ქვეშ სადები სასთაული დასაძინებლად. // ხვეტთა, ბოძთა და მისთანათა თავს შესადგმელი ქუა ან ხე, ბულაური.

ბალნურა – ცხენის სახურავი დაზღისა.

ბალფოში – სკლაგის საფენი.

ბალღამი ანუ ფელღამი – ოთხნი ბალღამნი მოიხსენებიან ი. ლამასკელის წიგნსა შინა და არიან აგებულებასა შინა კაცისასა და სხუათა ცხოველთასა იგივე, რაჲცა ხილულსა სოფელსა შინა ოთხნი ნივთნი: *მიწა*, *წყალი*, *ჰაერი* და *ცეცხლი*, რომელთაგან შენივთებულ არს გუამიცა კაცისა და არა იქმნების ესრეთ თანასწორ შეზავება მათი,

რათა ერთი რომელიმე არა სჭარბობდეს მეორეთა და ესრეთ, ვისცა სჭარბობს მიწა, მას ეწოდება *მიწის კერძი*, ანუ *მელანხოლიკოსი* (μελάνοις – შავი და χόλη – ნალველი) თვსება მისი არს მძიმე, დაფიქრებული, ანუ სევდიანი, ვისცა სჭარბობს წყალი, მას ეწოდება *ფლეგმატიკოსი* (φλεγματικός) და აქუს თვსება გულგრილისა, ვისცა სჭარბობს ჰაერი, მას ეწოდება ხოლერიკოსი (χολεραικός), აქუს თვსება ქარიანი და მხიარული, ვისცა სჭარბობს სისხლი, მას ეწოდება *ცეცხლის კერძი* ან *სანგვნიკოსი* (Sanguinicus, ხოლო Sanguis სისხლი), თვსება მისი არს მრისხანება ანუ გულფიცხელობა. ხარისხნი სიჭარბისა მათისანი არიან სხვადასხუა, რომელ ვიეთთა შორის იქმნებიან ფრიად გარდამეცებით და სხუათა შორის მცირედ და ძვილ შესამეცნებელ. ოთხნი ესე არიან სახენი საზოგადოდ, ეწოდება მათ ლათინურად *ტემპერამენტი*, და ბალღამი (φλέγμα, არაბულად *ნაზლა*), ხმარებულ არს ნათესავის წილ. ოთხნი ბალღამნის მაგიერ ჯერ არს თქმად ოთხნი *ტემპერამენტნი*: მელანხოლია, ფლეგმატიკა, ხოლერიკა და სანგვინიკა. ხოლო შინაგანისა აგებულებისა დაწყობილება არს ესრეთ; მიწის საცავი არს *ელენთა*, წყლისა – *ნალველი*, ჰაერისა – *ფილგვ* და სისხლისა – *გული* და *ღვიძლი*. ესენი საბას აღუწერიან ლექსსა თანა *რეგმა*, ρεῦμα.

ბალღი – მჭლე საკლავი (ნახე *სხოვართან*).

ბალღოჯი – მჟავე ბალი, ალუბალი.

ბამბა, ბამბაკი – მცენარე გამომღები სასთველის

ნაძენძისა, რომლისაგანცა გაკეთდებიან სხვადასხუანი ნაქსოვნი.

ბანაკი – გუნდი სპისა, ლაშქარი, მხედრობა. // ლაშქართა სადგური, ბინა ურდო.

ბანდი – უხმარი ძონძი. // წვრილი თასმა სახლაგავი. // რომელიმე სენი ხვასგავთა.

ბანდული – ლანჩებდაწნული ფეხსაცმელი.

ბანვა, ბანება – (ვჰბან, ვაბანებ, ვიბან, ვიბანებ) გარეცხა განისა წყალში.

ბანი – ერდო, სართული სახლისა. // კომლის ასავალი კერისა, ბუხრისა.

ბანი – გალობაში ანუ საკრავში დაბალი და ბოხი ხმა.

ბანოვანი – თავადთ დედა, ანუ საპაგიო სახელი ქალთა (ნახე *ღელუფალი*).

ბანჯული – ცუდი და გრძელი ბალანი (ნახე *მმასთან*).

ბაო – მცირე ჩჩვილი (ნახე *ბაია*).

ბაჟბაჟი – ჩანჩალი (*სიარულში* ნახე).

ბაჟი – ხარკი, მიზღი ტვრთისა და სავაჭროთა.

ბარათი – მცირე ნაწერი (ნახე *წერილთან*).

ბარამბო – ფუტკართ მოლი.

ბარამჩაი – .

ბარასტი – .

ბარაქა – დალოცვა, კურთხევა, მადლი, უხვება, სავსება, ლექსი ესე მიუღიათ არაბთა ებრაულიდამ, რომელია *ბარუქ*, *ბარაქია*, ე.ი. კურთხეული ან მადლიანი. ამისგან ითქმის ბარაქ-ალლაჰჰ, გაკურთხოს ღმერთმან, ანუ ქართულად

ღმერთმან გიშველოს.

ბარბაროსი – წარმართი.

ბარბაცი – (ვბარბაცებ) ცორგმანი უფრორე მთურალისა.

ბარბითი – მულნი

ბარგი – სახმარი გზისა, საფენი, ავეჯულობა და მისთანანი.

ბარდა – ცერცვის გუარია.

ბარდანა – თალისა, ძაძის ცომარა ბზისა ან ბამბის მთასადებელი. // (ბარდნის) ითქმის თოვლბედ, რაჟამს მსხვილად მოდიოდეს.

ბარდღალა – გრძელი ჭუა მრავალფეხი.

ბარე – კიდევ.

ბარემ, ბარემც – მაინც, მაშასადამე, ანუ კარგარამ.

ბარება – (ვაბარებ) დავედრება, დაბარება, მიბარება.

ბარვა – (ვბარავ) მიწის თხრა ბარით.

ბარი – რკინის ნიჩაბი პირიანი, ფეხის დადგმით სათხრელი.

ბარი – ვაკე ადგილი მთის ძირში.

ბარისპირა – .

ბარკალი – თედოს ქვეშეთი ძუალი. // საკლავთ ნაოთხალი ფეხი, ვითარ წინა ბარკალი, უკანა ბარკალი, ფეშხოს ნახევარი.

ბარგყი – ბლარგი მართვე მფრინველთა, ანუ წურილთა ცხოველთა. // საკერავში ჩაგდებული პაგარა ნაჭერი ან აბღუდი.

ბარგყულა – მონაზონთ კუნკულის გასაფარებელი

ვარშამანგი.

ბარულა – ხის ბარი, სათხრელი.

ბარული – აჭინარი, ფეცვთ ჩამოსაკიდი.

ბარქაში – გემი, დიდი ნავი.

ბარცმანუკი – მელისკულა ნახე.

ბარძაყი – მსხული ბარკალი, თეძოს სიმსხობა.

ბარძიმი – ფეხმაღალი სასმისი, საკუთრად ეწოდების
საეკლესიოსა სიწმიდის ჭურჭელს.

ბარჯი – სათევზაო გრძელი ჯოხი რკინის კავიანი.

ბარხანა – ნახე ბარგი.

ბასრი – ფოლადი, რკინა. ბასრი ხმალი.

ბასრობა – (ვბასრობ) გარდამეცებული კიცხევა, აგდება.

ბასტანი – მალლიდამ ჩამოვარდნილის რბილის
დაცემის ხმა.

ბატასინი – გღვის იხვი.

ბატი – ღერღეტი.

ბატკანი – ჩჩვილი კრავი (ნახე *სხოვარტან*).

ბატკი – ჩჩვილი თიკანი.

ბატონი – მეპაგრონე, უფალი.

ბაქანი – შეჭრილის კედლის მცირე რამ ვაკე.

ბაქი, ბაქები – ზავთი, მუქარა, ანუ ტრაბახი.

ბაქმაში – მურაკი ნახე.

ბაღა – კუს ბაკანი, გათლილი სავარცხლად, კილოფად
და სხ.

ბაღანა – მცირე ტყვე.

ბაღვა – (გაბაღვა და გაბაღლარავება) გლეჯა, გაგლეჯა.

ბალი, ბაღჩა – სამოთხე, წალკოგი, ხილნარი, მგილი ხეხილთა.

ბაღლინჯა —

ბაყაყი – მცირე გომბეშო ხმელისა.

ბაყილო – მდაბიოთა ესრე წაუხდენიათ ლექსი *ბაბილო*.

ბაყლი – შალალი წათხი, თხრიმლი, ჩირქი წყლულისა.

ბაცქი – ნახე *ბაგკი*.

ბაძი – სხვის საქმის მოქმედი.

ბაწარი – მსხვილი ღაზლი შეგრეხილი (*საბელთან* ნახე).

ბაჭია, ბაცაცა – კურდღლის შვილი.

ბახალა – მართვე, ყორანთა, ჭილყუავთა, კაჭკაჭთა და მისთანათა (*ნახე მართვესთან*).

ბახგა, ბახგაკი —

ბახჩა – ბაღჩა, ბალი

ბგერა – ხმა უსულთა ნივთთა, ვითარ ქარისა, წყალთა, ეტლთა სლზსა ანუ საკრავთა და მისთანათა.

ბგოლვა, ბგოლვილი – ნახე *გბოლვა, გბოლვილი*.

ბღვილი, ბღღვილი, ბრღღვილი – ნახე *ღღვილი*.

ბღვინუა, ბღვნუარება – .

ბღღუნა – (ვბღღუნი) დაკლულთ მფრინველთ გაწიწკნა.

ბე, ბეი – არამონი.

ბებერა – აბურცებული, აშუქებული ადგილი.

ბებერი – ბერი ღიაცა, დედაბერ.

ბებია – მამისა ან დედის დედა. // მეანი, დედათ მოურავი, ყრმის ამჭმელი.

ბებკი – ძონძი, ბებკული ძონძის ნაკერები.

ბებლი – გრძნების მოქმედი.

ბეგარა – მებაგონის სათხოვრისა და სამუშაოს აღსრულება.

ბეგვა – (ვბეგუ, დავბეგუ) გალახვა ჯოხით. // მარცვალთა გამორჩევა ჯოხის ცემით ჩენჩოსა და თავთავთაგან.

ბეგთარა – მორკინული ჩასაცმელი საომარი (ნახე *ჩაეშანთან*).

ბეგი, ბეგობი – პაგარა გორა.

ბედაური – ცხენი გუარიანი, ანუ ჰუნე (*სხენტან* ნახე).

ბედეკი – დარღვეული ნაპრაღი.

ბედენა – იმერულად სხუაობა, თაფაუთი.

ბედი – სვე, ხვედრი, მოსასვლელი ვისზედმე კეთილი ან ბოროტი, ბედისწერა.

ბედითი – ცუდი, უხამსი, უგვანი.

ბედისწერა – განჩინება ბედისა.

ბედნიერი – კეთილის ბედის მქონებელი.

ბედნიერი – მუწუკი ფრიალ მანკიერი (ნახე *ანთრაკი*)

ბევრეული – მრავალრიცხვ.

ბევრი – მრავალი (ნახე *შმცირესი*). // წერილთა შინა ათიათასი (ნახე *შშტი*).

ბევრჯერ, ბევრჯელ – მრავალგზის, მრავალჯერ.

ბეზარი – {ბეზარი – შემაწყენელი, გამაბებრებელი, ნახე აბეზარი, ბეზარს მოყვანი, – ღავით ჩუბინაშვილის ქართულ-რუსული ლექსიკონი}.

ბეზეკი – ელუარე, ნათლიერი

ბეზირგანი – ნახე *ღიდვაჭარი*.

ბეზღება – (ვაბეზღებ) დასძენა, შესძენა.

ბეი – ნახე ბე.

ბეითალი – ნახე ბათალი.

ბელადი – ეგიკი, მაგარებელი, გზის მცოდნე.

ბელეკონი – კალანოსი, თერევენთო, ჩათლაქუჩი, ხერკინა.

ბელზებული – მთავარი ეშმაქთა. { ba al zebub ებრაულად «ცეცხლთა მბრძანებელი» }.

ბელი – დათვის ბოკვერი.

ბელიასი – ებრაულად ეშმაკი, ავი, მავნე.

ბელგი – კორდის მონაკვეთი, მიწა ბალახიანი, კუშა.

ბელდარი – ღარის ხიდი, ხეებელ გაღებული ღარი რუს გასაგანად.

ბელდოჯი – კედელში ფულურო.

ბემი, ბემონი – (ტჯკი ნახე)..

ბერა – დანიშნული ადგილი დასადგომელად გაჯუფთებულთა მორბენალთაგან და ეგევითართა მოთამაშეთა (ჰელა ნახე).

ბერვა – (ვჰბერავ, ვუბერავ) სამშვინველით ან საბერველით ცეცხლის ანთება და გაძლიერება. // ნესტუთა და ორღანოთა შთაბერვით ხმის გამოღება და ძნობა (ნახე ლაბერვა). // თხიერი ავსება ჰაერთა. // ქართ ქროლა.

ბერი – მოხუცებული, ხანდაზმული, ბერი კაცი. // მონაზონი, შავით მოსილი. // უფროსი, ვითარ ხევის ბერი.

ბერიკაცი – მოხუცებული მდაბიურად.

ბერილოსი – ბიერილი ნახე.

ბერცყა, ბლერცა – (ვბერცყ, ვბლერც) ქნევა საფენტა ანუ განისამოსთა, გინა ჯოხის ცემა მგვერის გასაცუნელად.

ბერწი – უმვი, მდელრი არა მშობელი.

ბელო და ბელელი – სახლი სამნე ანუ საცავი მარცვალთა და ფქვილთა, ვითარ *ამბარი, თრმო, ხარო*, უმცირესს ეწოდება ხელამბარი და მის უფროსს – ჯიროლა.

ბეჩი და ბეცი – ცეცი <გასტერებული (ხშირად იხმარების წოდებითად *ბეჩავ*).

ბეცება – (ვებეცები) ცეცება (*სიარულში* ნახე).

ბეწვი – ერთი მკედი თმათა, ბალანთა და მისთანათა (*ნახე მშა*).

ბეწვი – და ბეწვეული მაღლის ფასის ტყავნი მხეცთა და ნადირთანი, გარდასაკრავნი განისამოსთა ზედა სითბოსთჳს.

ბეწვის – კალამი სამხატუარო გამოსაწერი სახეთა.

ბეჭელი – სამკაული თითთა. // მოჭრილი ღერბსა ზედასახელი ვისიმე, რომელსაც დაასმენ სიგელთა ზედა და მოწმობათა, ხოლო მოწერილობათა დასტუფრევენ მის მიერ გარედამ. // ნიშანი რომლისამე სულიერისა საიდუმლოსა, ვითარ ბეჭელი ნიჭისა სულისა წმიდისა, ე.ი. მკრონი. // ბეჭელი ეწოდების სტამბათა შინა გამოსრულთა წიგნთა, არა ხელნაწერთა.

ბეჭდის მცველი – მნე ბეჭდისა.

ბეჭდვა – (ვბეჭდავ) დატუფრვა.

ბეჭვა – (ვბეჭავ) ჩაბეჭვა, ქსოვაში ჩაკურა.

ბეჭტ საშუალი – მხართა შორის ადგილი.

ბეჭი, ბეჭები – განსა შინა ცხოველთასა ორნი ფიცარნი ძულისანი მხართა ქვეშა ზურგით კერძო.

ბეჭემოგი – გლვს კამბეჩი.

ბზა – ბზის ხე (ბაია ნახე).

ბზაკუნი – (ებზაკუნება, მიებზაკუნება) უშვერი სლუა (ნახე *სიარულში*).

ბზარვა – დახეთქა (ნახე *ბძარვა*).

ბზარი – თოვლი ყინვისაგან დაბზარული (*მოვლთან* ნახე).

ბზე – ნალეწი ძნათა პურისა და ქერისათა.

ბზეწვია – .

ბზიკი – .

ბზინვა – (ბზინავს, ბზინვარებს) ელვარება ჭიქათა, მეგალლთა და მისთანათა.

ბზინვარება

ბზობა – ბაიაობის კვრა, რომელია დღესასწაული ქრისტეს შესლვსა იერუსალიმად.

ბზუვილი – ბუმთ ხმიანობა (ბუმი ბევრი ბზუვის, ფუტკართან ყველა ტყუვის).

ბია – გარეული წურილი კომში.

ბიბილო – თავთა და ყბათა ქვეშე მფრინველთასა ამოსული ხორცი წითლად სავარცხელივით.

ბიბინი – (ბიბინებს) ქარისაგან მოძრავობით ფერდფერადობა მდელთათა.

ბივრილი, ბივრიტი, ბერილოსი, ბერილიონი, ბერილვონი – ცისფერი თუალი მღუათა შინა პოვებული.

ბიზი – მოკლე პალო მიწაში დასარტობი სროლით სათამაშო ყრმათა.

ბიზოვანი – თივა აბრეშუმის მსგავსი.

ბილიკი – ვიწრო გასაველელი (ნახე *ბზასთან*).

ბილწი, პილწი – არაწმინდა, საძაგელი, საზიზღი

ბინა – დანიშნული სადგომი ანუ სამყოფი ადგილი ვისიმე. // საფუძველი, ვითარ ამ საქმეს ბინა არა აქვს.

ბინიანი – საფუძველიანი.

ბინდი – შეღამება, ღღის დასასრული და ღამის შემოსლვა.

ბინძური – ნებსით მცონარი.

ბიჟიკი და ბიჟინა – ირმის ნუკრთ სახელი და ხადილი მათი.

ბირება – ვაბირებ) მოცთუნებით მონადირება, მოზიდვა გაძრახება.

ბირილჯონი – ბიროლი (ნახე *ბიერილი*).

ბირთვ – მრგვალი ბურთი, ანუ გარბაზნის გულა.

ბირკი – ოქროს ღილი, ანუ ჭდე.

ბისონი – ძველებურად ქსოვილი რამე ელვარე (*გემბ* ნახე). // სამლუდელთმთავრო შესამოსელი გარედამ.

ბისტი – ფიფანური (ნახე *შოლი*).

ბისტი – თუალში ფრჩხილი.

ბიცი – მლაშე მიწა უნაყოფო.

ბიძა – მამისა ანუ დედის ძმა.

ბიწი – მანკიერება, ანუ ნაკლებობა.

ბიჭი – ბოშვი, ბოვში, ბიჭები.

ბიჯება – (ვაბიჯებ) ბიჯის გარდაღება, ნაბიჯით სიარული.

ბიჯი – ერთის ფეხის გარდაღება და ნაბიჯი მეორის გარდანცულება რომელ ორივე ერთად შეიქმნას 5 გერფი ფეხისა, ანუ ერგვ მხარი, ხოლო ლაჯი ფეხების გამორებით დგომა ერთს ნაბიჯბედ.

ბლაგვი – ბოკო, ჩლუნგი, გაულესავი, დალაბრა.

ბლანდვა – (ვბლანდავ) ხლართვა, ჩმახვა, საჩქაროდ მიბმა-მობმა. // შთავებოლო ლაპარაკი.

ბლანტი – მოსქე სასმელი ანუ ღვინო. // მფრინველი მძიმედ მფრინავი.

ბლარღნვა – (ვბლარღნი) შებლარღნა, გახვევა, შეხვევა.

ბლარჯი – ხმიადი (სომხურისაგან ბარაჭ), ბლარჯობა უცომოების კჯრა.

[**ბლენცარა** – ნახე ბვიმრა]

ბლიგვი – ბლაგვი, ჩლინგი.

ბლიკვი – ქისტი (ნახე მუჭი), ბლიკუნა (ვბლიკუნი), ქურჯუნა, ჯგულემა.

ბლისტი – სათავისთავო ანუ სახალხო აგარაკი, ხოდაბუნი და მისთანანი (ნახე ხასი).

ბლუ – ენაბორძიკი, ენაჩლინგი.

ბმა – (ვაბამ) კრვა, მიკრვა, შეკრვა.

ბმო დიდი – მუწუკი.

ბნლუ – ბნელად საჩინარი ან მიუმხუდარი უკუნი.

ბნელა – (ვბნლები) ჟამად გრძნობისა და ცნობის მიხდა. // სენია ჟამითი ჟამად მომსლველი.

ბნელიანი – ამავე სენით გვეშული.

ბნევა – (ვაბნევე) ფანტვა, დაბნევა.

ბნელითი – ბნელი ადგილი (ნახე *საპყრობილესთან*).

ბნელი – ნათლის მოკლება.

ბობოლი – დიდი ჭია.

ბობლანი – დაირა, დაფი, ცყავგადაკრული საკრავი. //

სხვაგან უხმარიათ ნაცულად ქნარისა, ვითა ებანიცა.

ბობღვა, ბორღღვა – ოთხბედ სიარული (ნახე *სიარულში*).

ბოგა – მცირე ხიდი მიწადაყრილი, ბოგირი მოდილო ხიდი ან საგუბარი.

ბოგანო – უაგარაკო გლეხი, ეული, ცაბარუკი.

ბოგანო – მოსავალთ მავნე მწერი.

ბოღიში – სიგყვთ და საქციელით კაცის სიამოვნება, ანუ დაურვება გულნაკლებობისა.

ბოღვა – (ვბოღავ) როგვა, ბლანღვა, უქმი ლაპარაკი. //

უგზოდ სიარული.

ბოვრი – დიდი ბუზი.

ბოზა – ფეცვის ბურახი.

ბოზი – როსკიპი.

ბოიკი – ორი წლის ხარი (ნახე *მროხასთან*).

ბოკვერი – ბოხვერი მოზდილი ლეკვო ლომთა, ვეფხთა და მისთანათა.

ბოკვი – კორაფი, ქორაფი.

ბოკილი და ბოკელი – ქორის ფეხსაბამი თასმა ან მონარი ვითა ბორკილი.

ბოკლვა – მობოკლვა ოქროს თმათ შემოხვევა მკელთა ზელა, ანუსხუათა მეგალლის აშკთა, გინა ქადათა ზელა ცომისა და ეგევითართა.

ბოკოკ – იღურნაცვეთი იარაღი.

ბოლად – ბლომად, მრავლობით, სავსებით.

ბოლი – კუამლი; ბოლება (ვაბოლებ) აკომლება.

ბოლო – საქმისა ანუ ჟამის დასასრული. // ჰუდი მფრინველთა, თევზთა, გველთა და მისთანათა. // პიღური გრძელთა ნივთთა ვითარ თავი და ბოლო ჯოხისა, ძელისა და მისთანათა. // ჰვემთი მდებარეობა ადგილთა მთაბარობის მიხედვით, ვითარ სოფლის ბოლო ზელამდებარით მამულებითურთ.

ბოლობეჭედა – .

ბოლოკარკაზი – მიმინოს უმცირეა, ფრთანი მისნი იხმარებიან მოსართავად. ომაინ.

ბოლოკი – .

ბოლონდელი – ნაბოლოვარი, უკანასკნელი, ბოლონდელი სიგყვა.

ბოლოს, ბოლოს დროს – უკანასკნელ.

ბოლოს – მოდება (ბოლოს მოვუდებ) დასრულება, გათავება.

ბოლუქი – გუნდი.

ბოლუქბაში – გუნდისთავი.

ბოლქვი – ბალახი, ძირი ხახვისა ან ნივრის გუარი.

ბომონი – სვეტი კერფთა აღსამართავი. // ანუ ტაძარი მათი.

ბონდი – გაბმული ხიდი.

ბონძიგა – პირმოგეხილი ღერგი, ქილა და მისთანანი.

ბოჟი – ახალი პარკი ყაჭისა,

ბორა – ძერას ჰგავს და უდიდესი მისია.

ბორა და ბორანი – მაწონდასხმული საჭმელი.

ბორა და ბორაკი – ნახე ბავრუკთან.

ბორბალი – ფრთებიანი გინა კბილებიანი საბრუნავი მაშინათა, ვითარ წისკჯლისა, საყამნოსი და ეგევეითართა. // ქარი გრიგალიანი.

ბორბოქი – (ვბორბოქებ), სიანჩხლით მოუსვენრობა, ღრგჯნვა და ლაპარაკი მღურვისა.

ბორგა – (ვჰბორგ) განრისხება და აღტაცება გულისწყრომითა. // ბაგიყება, შეშლა გონებიდამ.

ბორდღვა – .

ბორეასი – ქარი ჩრდილოეთისა.

ბორი, ბური, ბურუსი – ხმელი ნისლი მგვერის მსგავსი (ნახე *ნისლთან*). [სიცხის ბორი].

ბორიალი – (ბორიალებს, აბორიალებს) ფრიალი, ფარფარი.

ბორკილი – ფერხთ შესაკრავი ჯაჭვი რკინისა, ხელბორკილი არს შესაკრავი ხელთა, ხოლო ქედისა დალიანური და სახივი.

ბორობანი – ხე მაღალი კეთილ ჩრდილოვანი, შობის წინა დღეს საკითხავში ხოლო სრულს დაბადებაში სწერია: მაგრილობელი.

ბოროტი – ავი, ძვირის შემამთხვეველი, ვნების მომცემი.

ბოროცის მოქმედი – ძვირის მოქმედი.

ბოროცსვიანი – ავის ბედისა, შავსვიანი.

ბორცვა, ბორღვა, ბლოცვა, ბობღვა –

სიარულში ნახე

ბორცი – სერი, პაგარა გორა (ნახე *მთა*).

ბორძიკი – (ვბორძიკობ) ფეხის შებრკოლება.

ბორჯი – ბორჯალი (თათრულად ეწოდების ვალსა)

ქართულად და იმერულად უხმობენ პაემანსა, ვადასა.

ბორჯღლი – ხშირი კაპები ან როკები ხისა (*ბრჯღანახე*),

ბორჯღლელი ორკაპი.

ბორჯღლიანი, ბორჯღლებიანი – ხე კაპებიანი.

ბოსელი – გომი, საძროხე სახლი.

ბოსგანა – ობობას მსგავსი ჭია გესლიანი, სანეხვეთა

შინა მძრომი.

ბოსგანი – მგილი.

ბოსგნეული – მხალი და რაფცა მოსავალი არს

ბოსგნისა.

ბოცვა – (აბოცებს, მიაბოცებს) დიდთა ცხოველთა

სიარული, ვითარ სპილოსი და მისთანათა (ნახე *სიარულში*).

ბოცი – თხის ერკემალი (ნახე *მხასთან*).

ბოცოცი – სქელი და დიდი წვინგლი (*ხრასტი* ნახე).

ბოქვენი – პაგარა მუცელი, დიდს მუცელს ქვეშეთი.

ბოქონოცი, ბოქონოცი – არდაგი, წინ მისაფენი

ფეშგამალი წელს ქვევით, ფეშგამალი.

ბოქოული – იასაული, ბოქოულთ უხუცესი, უფროსი მათი.

ბოღღამო – ხმელი თევზი მქავით მგბარი.

ბოლლიწო – ღვინოში დამბალი პური საჭმელად.

ბოყვი – ხოკი, ხოკერი, ხის ქერქის ჭურჭელი.

[**ბოყინი** –].

ბოშვი, ბოშვი – იმერულად, *მარგვილი* მესხურად, *ყმაწვილი*.

ბოჩოლა – გამოზამთრული ხბო (ნახე *ზროხა*).

ბოცომკალი – დიდი მკალი, უფრო მოგრძე და ფეხმოკლე.

ბოძალი – ორპირი ისარი (ნახე *ოსართან*).

ბოძება – უფროსისგან უმცირესისადმი მიცემა, ხოლო უმცროსისგან უაღრესთადმი ითქმის მირთმევა და ამაღ ვუბოძებ 1 პირსა შინა ძვირად იხმარების, თუ არა ფრიად უაღრესთაგან.

ბოძი – ხის სვეტი.

ბოძკინტი – პატარა ბოძი ძველთა შენობათა გვერდიდამ შედგმული დასამაგრებლად.

ბოჭკო – ჩენჩილი ბეწვი ქუდთა ღართთა.

ბოხვერი – ნახე *ბოკვერი*

ბოხი – მსხვილი და დაბალი ხმა.

ბოხოხი – ხცურის ცყავი მოქნილი ან მისგან შეკერილი ქული.

ბოხჩა – ჩაღთა ბუდე მოთხვითი.

ბჟირი – უგულო ფეცვი და მისთანანი; კულად ბჟირი (ნახე *ჟირი*).

ბჟიტი – მართვე წეროსი, სავათისა და მისთანათა.

ბჟუვილი – ნახე *ჟუვილი*.

ბჟუგვა – (ბჟუგავს) ბნელად და უნათლოდ ბღვინვა
სანთელთა, ბაზმაკთა და მისთანათა.

[**ბრა** – გაბრა, ბრაგვანი]

ბრაგა – სპონდიო, გლუაში ქვა უხილავად.

ბრაზი – ცოფი, ძნელი სიცოფე.

ბრაზიანი – ცოფიერი, ბორგუნეული, მრისხანე.

ბრალეზა – (ვაბრალეზ) შესმენა, ბრალის დაღება. //
(პიბრალეზი) შესმენის ქვემღებარება. // (პებრალეზი,
მებრალეზა) სიბრალულის ქონება.

ბრალეული – ბრალის მქონე, დამნაშავე, შემცოდე.

ბრალი – დანაშაული, შეცოდება.

ბრანგვ – დათვ

ბრანძი ბ – ებკი, ცუდი ძონძი.

ბრაწი – გრაკლის ხე.

ბრბო – ღუნდგო, ვითრა ბრბო ხალხი.

ბრგე – კაცი განოვანი და წარმოსადეგი მშვენიერად.

ბრგული და **ბრყული** – შავი ნიშანი.

ბრგუ და **ბრგვილი** – ნახე *შა ბრგუნილი*.

ბრღვინვა – (ბრღვინავს) ლომთ მუღრობა, გახილი ანუ
გოგით მიწის გლეჯა მრისხანებისგან.

ბრღვინვა – ნახე *ბრღვინვა*.

ბრღოვილი – ნახე *ღოვილი*

ბრე – მტვერი ბზე *ნარევი*.

ბრეცა – (ვიბრიცები), ფრანჭვა, თავ-განის გრეხვა
უხამსურად.

ბრიალი – (ვაბრიალი) თუალთ გე და ქვე ბრუნება. //

საჭურველთ გრიალება ჰაერში.

ბრილიანგი —

ბრინჯაო — ორი წონა სპილენძი და ერთი წონა თუთია ერთად გარეული გაყვითლდების, რომელსა ოქრომჭედელნი უწოდებენ *ბრინჯაოდ*, *მაფრახად* და *გომბაკად*, ხოლო თითბერი არს ბუნებითად ყვითელი სპილენძი.

ბრინჯი — ქრთილი გუარი თეთრი მარცუალი.

ბრინჯის ხე — აკაკი ნახე.

ბრიყვი — უწურთნელი, უზღელი, რეგვენი.

ბრკენა, პრკენა, ბრყენა — ოლე.

ბრკიალება, ბრკინუალება ბრწყინვალება, ელვარება, ბზინვარება.

ბრკმა, ბრკოლა — (ვუბრკმობ, მებრკმის) ფეხის შეცთენა, ბორძიკი.

ბრმა — უთუალო, უსინათლო, ვერ მხედველი. // ბონება დახშული, დაბრმობილი გონებით.

ბროლი — ბიროლი, დამანი, ბუნებით თეთრი ქუა გამჭვირვალე, ანუ ჭიქისგან შემზადებული, ლექსი ესე წარმოებს ბერძულისაგან βήρυλλος, ლათინურად Beryllus (ნახე *ბერილოსი*, *ბივრილი*), ხოლო ბროლსა საქუთრად ეწოდება დამანი.

ბროწეული — .

ბრპენი — პრპენი, გყვია ანუ კალა.

ბრყვილი — იხილე *ბრგული*.

ბრუ — თავის გრიალი და თუაღთ არევა (ნახე *მავბრუ*), თავსბრუ დაესხა.

ბრუნება – (ვაბრუინებ) გრიალება, მიმოქცევა.

ბრუნვა – (ვბრუნავ) გრიალი

ბრუნვა – ღრამმაგიკულად ცუალება სახელთა და სხ.

ბრუეი – ძალა სასმელთა.

ბრუგიანი და ბრუციანი – მარდი, თუალით შორს ვერ გამრჩევი.

ბრძანება – (ვბრძანებ) თქმა ან თქმული უაღრესისა.

ბრძანება – (ჰბრძანდების) ითქმის უაღრესთათვს ნაცულად არს, ჰგეივს, იმყოფება და სხ. ამის გამო იშვიათად იხმარების 1 პირსა შინა, ამას სხვადასხვად განავითარებენ ზედდადებულნი მარცვალნი ვითარ: *მობრძანება, დაბრძანება, წაბრძანება* და სხ., ხოლო უმცროსთათვს იხმარების ლექსი *ხლება, ახლავს* (ნახე *მუნ*).

ბრძენი – ფრიად გონიერი, ანუ მეცნიერი.

ბრძმედი – მეგალთ სადნობი ქურა.

ბრძოლა – დიდი შუელი, ომიანობა. (ვიბრძვი, ვებრძვი, ვჰბრძავ) შებმა.

ბრძვილი – წყლული, ანუ დაკოდლობა, ჭრილობა.

ბრწკალი, პრწკალი – თხლად ანახლეჩი მეგალლისა, ხისა და მისთანათა.

ბრწამლი, ბურწუმელი – ეკალი, ღიჭი.

ბრწყინვა – (ჰბრწყინავს) ელუარება, ნათება (*ბრკიალი* ნახე). [ბრკიალებისაგან მოდის ეს სიგყვა, ხოლო ბრკიალება – იალ-ციალისაგან.]

ბრწყინუალე – ელუარე, ბზინუარე, ანუ ნათლის ფერი.

ბრჭალი – გაშლილი ხელის ნები მცირედ თითების

მოკაკვით დასაჭერად რისამე, მაგალითად, რომელსა (ღმერთსა) გიპრყრიეს ქუეყანა ბრჭალითა, სძლის პირის ხმა. // ზოგგან ფეხის ჩონჩხი. // ტოგი კლანჭიანთა ცხოველთა.

ბრჭობა, ბრჭუალი – (ნახე ბჭობა) ბჭუალი.

ბრჯა – დადგმული ზვინი ძნათა, ძნეული.

ბრჯგუ – გვიან მოქმედი, ანუ გონებით მძიმე. // ნიშანი ასოსა უ პროსოდისა შინა.

ბრჯენა – (ვიბრჯენ, ვებრჯინები) სლუაში არგანის ხმარება, ანუ დგომაში მას ზედა დანდობა.

ბტყვნა – (ვბტყვნი).

ბუ, ბუვი – თავიდი მფრინველი ღამისა.

ბუბკა – წყალში გაქნილი და მოღუღებული ფქვილისა ან სახამებლის ფაფა, ხმარებული წიგნის მკურელთაგან დასაკერებლად ქალღღებებისა და სხ.

ბუბუნი – ბუგუნი ნახე

ბუგვა – ლაბუგვა ნახე

ბუგრი – მომსრველი. // პარაბადინში ეწოდების მსხმოთა მუწუკთა, ვითარ კუავილსა, წითელასა და სხ.

ბუღე – მფრინველთ ბუნაგი, ანუ ნადირთ ჩიბე. // შალთა წიგნთა, ანუ თვალთა პაგიოსანთა და მისთანათა შთასადებელი. // ხილთა და კერკთ ჩენჩო, ანუ წენგო. // ჭუთუთო თუალთა. // ქარქაში საჭურველთა.

ბუღეშური – ყურძენი გრძელ მარცულიანი (ნახე ჭურძენთან).

ბუერი – ბური (ნახე ბორი).

ბუმამკალი, ბუმანკალი, ბუმვი – ხვასტაგთ მკებნარი მწერი.

ბუმი – ბოცომკალი, შავი მწერი.

ბუმლუნი – (ვბუმლუნებ) ღრცუნვა, მურმური, ჩუმაღ სამღურავის ლაპარაკი, ბუღბუღი, ბუგბუგი.

ბუკი – რქის ნალარა, ნობათი, ცაბლაკი.

ბუკობა – ბუკით თემთ შემოკრება, ბუკცაბლაკობა.

ბუკიოგი, ბუკნაწო – პაგარა ბუ

ბუკცაბლაკობა – კურა, ცემა ბუკთა და ცაბლაკთა.

ბუღბუღი – ვარდის ჩიგი, ხმაშვენეერი, იაღონი.

ბულული – მაგოლი, თივის ხელეული.

ბუმბერაზი – [მუბერაზი] გმირი. ძლიერი, თავისთავ მებრძოლი.

ბუმბული – გერმა, ფრინველთ ნაკრტენი.

ბუნაგი, ბუნაკი – ნაღირთა, ანუ თევზთა საღგური ბუღე.

ბუნება – ძალი მოქმედებითი თუთოეულისა არსისა. // წესი ბუნებისა დაცული ყოველთავე ქმნილთა შორის. // მსესება, თუთება, მოღგმა.

ბუნებითი – განთუხებული, განკუთნვილი ბუნებისად.

ბუნი – გარიშებისა ანუ იარაღთა ხელთსაქმარისათა.

ბუნიკი და ბურნუკი – სათიხარი, ხმლის ქარქაშის ბოლო.

ბუნიობა – ღღე-ღამის გასწორება მარგსა სეკღემბერსა შინა, მოიქცეს რა მზე იუნისს საზამთროღ და ღეკემბერს საზაფხულოღ, მას ჰქვიან *ნაბუნიობი*.

ბუჟი ან ბრუჟი – ნახე ლაბუჟება, ლაბუშება.

ბუქლენდი წითლის საღებავის ჭია.

ბურანი – მსუბუქი ძილი და მოლანდება საფიქრებელისა რისმე.

ბურაული – მწყობარი ქორი, შავსა და წითელს საშუალი.

ბურახი – ბოზა ფეცსა, ქერისა და მისთანათა.

ბურბურა – ნელლი ქარქვეტი.

ბურბუმელა – გოქმო.

ბურდო – ფეცვის ნალეწი, ანუ ბზის მტვერი (ვიეთნიმე ხმარობენ ბურდოს მაგიერადაც).

[ბურენი – ნახე ბუჯერი]

ბურეჯი – ცომის ვარცლი.

ბურვა – (ვბურავ) დახურვა.

ბურვაკი – დიდი გოჭი.

ბურვილი – დახურვილი, დაფარებული, ბურვილი ტვერი.

ბურთი – ბირთვი მეშისა სათამაშო, საასპარეზო.

ბურთაობა – (ვბურთაობ) თამაშობა ბურთითა.

ბური – ბურუსი (ნახე ბორი).

ბურნა, ბურნაკი – ღვინის ქინქლა.

ბურნუთი – (ბურნაოთი თურქთ ენით ცხვირის ბალახი) დაფქული თამბაქო მოსაწევად.

ბურნუთი კოლოფი – ჭურჭელი ბურნუთისა.

ბურნუკი – ნახე ბუნიკი.

ბურღული – მოხარშული და დაცეხვილი ხორბალი საკორკოტე.

ბურცი – .

ბურძგნა – (ვბურძგნი, გავბურძგნი) ცუდად გაწეწა

თმათა.

ბურჯი – გოდოლი, დიდი კოშკი. // ზოდიაქოს ნიშანი, ეგლი, ვარსკულავთ ბურჯი (ნახე *ზოდიაქო*).

ბურჯღული – დიდრონი ნაპერწკალი.

ბუსნარი – კორდი მაღალბალახოსანი.

ბუგბუგი, ბუდბუდი – ბუბლუნი.

ბუგკი – გამონასკული ხილი შემდგომად დაყვავილებისა.

ბუქი – ქარიანი თოვლი (ნახე *მოვლთან*).

ბუქნა (ვბუქნავ) მუხლზედ ჩაჯდომა ცეკვაში (ნახე *ოსამაშობა*).

ბულა – (ოთხფ.) კურო, დაუკოდავი მოზვერი მოსაშენებლად შენახული (*ზროხასთან* ნახე).

ბულაური – სვეტისთავი, სამერხული.

ბულრაობა, მულურობა – ხართაგან რქებით ჭიდილი და მიწის გლეჯა.

ბუში შ – ობილი არა სჯულიერითა მეუღლეობითა.

ბუშტალეღვი – ადრეული.

ბუშტი – ქანთილი, პარკი ცხოველთ შარდისა. // წყალთა გელა წვიმისაგან ამომჯდარი ბუშტები, რომელიც მსწრაფლ გაჰქრებიან და მისთანანი.

ბუჩქი, ბუჩქნარი – დაბალი ფიჩხი (ნახე *ტვერთან*).

ბუცუცი – თუალთ ქუთუთოების დაბღნეძა.

ბურგი – პაგარა ზღარბი.

ბუწუწი – ცუდი თმა, ბურძგლი, გაბურძგნული (ნახე *თმა*).

ბუჭონი – დახალული ქერი, ხალი ქერისა.

ბუჭულა – პაგარა წისქვილი. // იმერულად პაგარა ფაცხა.

ბუხარი – კედელთა შინა სახლისათა დაგანებული საცეცხლური.

ბუხუნი – (ბუხუნებს) ლომისა ან ღორის ბრდღვინვის ხმა, ღრუხუნი.

ბუჯერი – ბურენი, ჭურჭელთ შესაწყობი ხის თარო.

ბლავილი – (ბლავის) ცხვართ ხმიანობა.

ბლარგი – ბარგყი მართვე მფრინველთა.

ბღვერა – (ვუბღვერ) სიძულილით ან რისხვით შეხედვა.

ბლლარძუნი – (ებლლარძუნება, ბლლარძუნობენ) უგვანის ჭიდილით თამაშობა.

ბლნეძა, ბლნეჯა – (იბლნიძება, იბლნიჯება) ღმეჭა, ღრეჯა, უმსგავსოდ შეჭმუხნა პირის სახისა.

ბლოგვა – (ბლოგავს) ბორგვა, ბორდღვა, ოთხზედ სღვა (ნახე *სიარულში*).

ბლუარი, ბლორი – ჩრდილოეთი. სხვაგან სამხრეთად სწერია, მაგრამ ჩრდილოეთი უფრო მართალია, რადგან ბლორი მიღებულ არს ბერძული ლექსისაგან ბორეასი და სამხრეთის სახელი არს სხვა (ე.ი. *შემანი* ნახე).

ბლუვილი – (ბლუვის) ხართ ხმიანობა

ბლუნძვა – (ვბლუნძვა, ვიბლუნძები) შეკუმშვა, მოკრება გღარბთა, წურბელთა და მისტანათა.

ბლურიალი – (ბლურიალებს) ღავილი, გირილი ცუდის ხმით (ნახე *ტირილთან*).

ბლუჯი – მუჭი, პეშვი (ნახე *მუჭი*).

ბძანება – ნახე *ბრძანება*

ბძარვა – (ვჭბძარავ) გაგღეჯა, დახეთქა, განბძარვა,

მცირედ გაგება.

ბჭე, ბჭენი – შესავალი სასახლეთა, ტაძართა, გალავანთა, ქალაქთა და მისთანათა.

ბჭე, ბრჭე – შუაკაცი გამორჩეული მოჩივართაგან გასასინჯავად ცილობისა მათისა, მოსამართლე, მედიატორი.

ბჭობა – (ვბჭობ) სამართლობა, გაბჭობა. // ბანსჯა ვითარ კაცი ბჭობდა, ღმერთი ეცინოდა.

ბჭოვანება – ბჭენი, შესავალნი.

ბჭუალი, პჭუალი, ბრჭუალი – აგებულებისა შინა გათანგუთ ტკივილი სხვადასხვას ადგილას.

ბჯენა – (ვიბჯენ, ვიბრჯენ) ნახე ბრჯენა.

ბ

ბ – ქარაგმიანნი ლექსნი: გხნ~ – გიხაროდენ; ბ~ი – ბიორგი და სხ. ასოსა ამას ზელა არიან ზელდადებულნი ესე მზნათანი: გან, გა, გამო, გარდა, გადა, გარდამო, გარდმო, გადმო. მაგალითად, განვალე, გავალე, გამოვილე, გარდავილე, გადავილე, გარდამოვილე, გარდმოვილე, გადმოვილე. მგრეთვე სახელმზნანი: განლება, გალება, გამოლება და სხ. ბ იხმარების მაპიროვნებულად მზნათა მეორისა პირისათა, რომელთაცა პირველსა პირსა აქუს მ, ვითარ მაქუს, გაქუს, მრწამს, გრწამს, მინდა, გინდა, მიქმნიეს, გიქმნიეს, მექმნა, გექმნა და სხ. [იხილე ასო მ]. მგრეთვე ყოველთა მზნათა პირნაკლთა, რაჟამს მოქმედება მიეჩემების მეორესა პირსა, ვითარ: გიშენებ, გიშენებს, გიწერ, გიწერს. ანუ გაშენებ, გაშენებს, გწერ, გწერს, გიკითხავ, გიკითხავს, გაქებ, გაქებს და სხ. ბ იხმარების მოგჯერ ნაცულად კ, ვითარ: გალაგომი – კალაგომი, გაგა – კაგა, გერკი – კერკი, გურკა – კურკა, გვიცა – კვიცა, გრკალი – კრკალი, გრჯდა – კრჩხა, გრწყილი – კრწყილი; მოგჯერ ნაცულად ლ: გრძილი – ღრძილი, გრუგუნი – ღრუგუნი; ანუ ნაცულად ქ: გეზად – ქეზად, გვიმრა – ქურიმა, გუფთა – ქუფთა, ბრგვილი – ბრყვილი.

ბააბემრება – (გავააბემრებ) გამფოთება, შეწუხება; ვნებიათად ბაბემრება ნახე.

ბაადვილება – (გავაადვილებ, გავაადვილებ) ადვილ

საქმნელ ყოფა.

ბააზაგება – (გავააზაგებ) თავისუფლების მიცემა.

[**ბაამაოება**].

ბაანჩხლება – (გავაანჩხლებ, გავანჩხლები),
გაკაპასება, გაგულისება.

ბაარმება – (გავაარმებ, გავიარმებ) დამწარება,
გაუგემურება, უსიამოვნება).

ბააფთრება – (გავაფთრლები, გავააფთრებ) განძვინება
აფთარივით.

ბააფრაკება – (გააფრაკლების) გამრუდება ნელთა
ფიცართა გახშობისაგან.

ბააშკარება – გამჟღავნება (ნახე *ბამოაშკარება*).

ბაახლება – ნახე *ბანახლება*.

ბაბარება – (ნახე *ბარება*)

ბაბალთვა – დაბალთვა ნახე.

ბაბასრული – შერცხვენილი, გაწბილებული (ნახე
ბასრობა).

ბაბაღვა – გაბაღვარაგება (ნახე *ბაღვა*)

ბაბეღვა – (გავბეღავ) ბელმედ მიგლებით შემართება.

ბაბელითება – (გავაბელიგებ) ბელითად შექმნა,
გაცულება.

ბაბეხრება – (გავბეხრლები) მოწყენა, შეწუხება.

ბაბზეკა – გაშვერასავით.

ბაბზარვა – (გავბზარავ) გაგეხა მოუშორებლად, ითქმის
უფრორე ჭიქისათუს გაბზარული.

[**ბაბიაბრუება**]

ბაბმა

ბაბოგინება – (გავაბოგინებ) დამკვიდრებასავით (ითქმის უკუთქმითად), არ გააბოგინა.

ბაბრა – (გავუბრი, გავიბრი) ანგარიშში ჩაგდება; გაბრეჯა (ნ. ბრეჯა {გაბზეკა – საბას ლექსიკონი.}).

ბაბრიყვება – {ნახე ბრიყვი}

ბაბრუქვა – (გავიბრუქები) დათრობა.

ბაბურძგნვა – ნახე ბურძგნვა.

ბაბუტება – (გავიბუტები) შემოწყრომა უმძრახობით.

ბაბუცება – (გავბუცდები) გაშტერებასავით.

ბაბჭობა – გასამართლება (ნახე ბანბჭობა)

ბაგდება – (გავაგდებ) განდევნა, დათხოვით მოშორება // (გავაგდებ ე.ი. გამვარდება) ხელიდამ გაშვება.

ბაგება – (გავაგებ) განგება ნახე. (გავიგებ) გამოცნობა, მიხლომა.

ბაგებება – (გავეგებები) გასლვა შესამთხვევად, მიგებება.

ბაგზავნა – (გავგზავნი) წარვლინება.

ბაგლეჯა – (გავგლეჯ) გახეთქა, გახევა ან გაპება.

ბაგლისპება – (გავგლისპდები) გაჯიქება, ახირება, მიბრჯნა.

ბაგონება – (გავიგონებ) გონებად შეღება სმენისა მიერ, გულხმება, გულის ხმა.

ბაგულისება – (გავაგულისებ, გავგულისდები) აღძრვა რისხუად გულმედ მოსლვა, გაგულპილწება.

ბადაბმა, გადაგორება, გადარგვა, გადარჩენა – და

სხ. (ნახე *ბრღაბმა*, *ბარდაგორება*, *ბარღარგუა* და სხ.).

ბაღაზიღვა – (გაღაღიღღაღ) გარღაღანა მრავალთა.

ბაღასავალი – გზა მთათა ზეღა, გორათა და მისთანათა // ამზავი, შემთხვეუღება, ვისაც რა გარღახეღია.

ბაღაღანგვა, **გაღაღარება** – და სხ. (იხიღღე *ბარღაღანგვა*, *ბარღაღარება*).

ბაღაღითრება – (გაღაღაღითრღები) ჟერის მიხღღა, წასღღვა.

ბაღენა – (გასღღის, გაეღღინების) გაღღოსღღვა ნოღღითა.

ბაღმოღანა, **გაღმოღება** – და სხ. ნახე *ბარღმოღანა*, *ბარღმოღება*.

ბაღია – ღეღაკაცი ყრმათა მზრღელი, გაღღელი.

ბაღნობა – (გავაღნობ, გაღნების) ღნობა, დაღნობა.

ბაღღღუღება – ცუღად გათხუნვა, გაწყაღება ნახარშთა.

ბაღერთება – (გავაღერთებ, გავეღრთღები) შემოკრებით ზიარყოღა განშორებუღთა.

ბაღვა – ხვასტაგთა და უღრორე ცხენთა ზურგის დასასრული, თეღოს ძუღებიღამკუღაღმღღე ორსავე მხარეს.

ბაღვაზი —

ბაღვაღაკი – სარეცელთ გარღასაღარი საჩრღიღლობელი.

ბაღვითარება – ნახე განვითარება.

ბაღღენა – (გავუღღენ, გავიღღენ სიღყუასა, საჩიღვარსა) შესმენა, აღსრუღება.

ბაღსება – (გავაღსებ, გავიღსები) ავსება, შესრუღება.

ბაღზა, **გაღზაკი** – წვივთ ნაკუთღის მსხვიღის ძარღვის დასასრული ქუსღთან.

ბაზაფხული – არე, წლის ნაოთხალი, საშუალო
მაბთრისა და ბაფხულისა, რომელ არიან სამნი თთვენი:
მარგი, აპრილი, მაისი (ნახე *მთვე*).

ბაზდა – (გავბდი, გავიბდები) აღბრდა, აღორძინება;
თქმანი: შენს გაბდას, შენმა გაბდამ, რასაც ნიშნვენ, ნახე
მამაშვილობასთან.

ბაზეპირება – (გავიბეპირებ) ბეპირად დასწავლა.

ბაზი – მარწუხი.

ბაზი! – ე.ი. გასწი, გასწივე, გზას შეუდეგ!
შორისდებულად ხმარებელი, იძულება წარსლვისა, ანუ
განდევნა.

ბაზომვა – ნახე განზომა და სხ., გაზრდა (ნახე *ბაზდა*),
განზრდა.

ბათავება – (გავათავებ) გასრულება, სრულიად
გაკეთება, დასრულება.

ბათანგვა – (გასთანგავს) ბჭულისა და სენისაგან
შეხუთვა.

ბათეთრება – (გავათეთრებ) განსპეგაკება, თეთრად
შექმნა.

ბათენება (გათანდების) დილის სინათლის შემოსლვა.

ბათლა – (გავსთლი) საჭრელის იარაღით გეკეთება
სახმართა ნივთთა, ძელთა, ქუათა და მისთანათა.

ბათხაპვა, გათითხნა, გათხუნვა – (გავსთხაპნი,
გავსთითხნი, გავსთხუნავ) ცუდად გასურა.

ბათხელება – (გავათხელებ) სისქის მოკლება ან
გახალვათება.

ბათხოვება – (გავათხოვებ, გავსთხოვდები) ქალთ დანიშვნა, ანუ განქორწინება ქმართადმი, გათხოვილი.

ბათხოვნა – (გავითხოვ) გაწვევა ხმალში საბრძოლვად, ანუ სარჯელად თამაშობათა შინა, შრომათა და მუშაკობათა.

ბაიაფება – (გავაიაფებ, გაიაფდების) გახშირება, ადვილად შოვნა.

ბაის – გავლილს ან მომავალს წელს.

ბაკავება – (გაკავებ) გაშლა, გაჭიმვა.

ბაკეთება – (გავაკეთებ, გაკეთდების) ქმნა, შექმნა, ანუ გაახლება // აშენება ან გამდიდრება.

ბაკეთებული – პოვნირი.

ბაკვალვა – (გავჰკუალავ) კუალის გავლება, ანუ გზის დაღება.

ბაკვეთა – (გავჰკვეთ) გაჭრა (ბანკვეთა ნახე) // (გავუკვეთ) მიცემა მოსწავლეთადმი საქმისა დასასწავლად, ანუ მუშაკთადმი სამუშაოსი.

ბაკურა – (გავაკრავ) გართხმა, ანუ ზედმიკერება // (გავჰკრავ) შემოკურა, ანუ საჩქაროდ წასულა.

ბაკილება – (გავჰკილებ) გაფენა რისამე გასაშრობად // (გავუკილები) გაღვენება გამოკილება მღვთოლვარისა.

ბაკითხვა – (გავიკითხავ) განკითხვა, მოსმენა საჩივრისა, ანუ გასინჯვა საქმისა და გასამართლება.

ბაკილვა – (გავჰკილავ) გაგრიბავება, გაწბილება, გახიხება.

ბაკმარება – (გავუკმარებ, ე.ი. კმარა, ნულარ იტყვ) სიტყვს გაცულება.

ბაკმენდა – (გავჰკმენდ ხმას) გაჩუმება, გარინდება.

ბაკრეჭა – (გავჰკრეჭ) გაპარსვა მაკრაგლით.

ბალა – მხალი დაწნული გასხმობად.

ბალაევანი – ბლუდე გარემოვლებული ეკლესიათა, მონასტერთა, ქალაქთა, ციხეთა და მისთანათა (ნახე *ბლუდესთან*).

ბალალვა – (გავლალავ) განდევნა, გარეკა მრავალთა.

ბალაგომი – კალაგომი, მაშენებელი სახლთა, კედელთ მდგმელი.

ბალაღება – ნახე *ბანლაღება*.

ბალევა – ნახე *ბანლევა*.

ბალეული – მლევანი, ნალევა, ფრიად გათხელებული, დაწურილებული.

ბალექება – (გავლექდები) დიდად დათრობა, გაჭირვეულება.

ბალექსვა – (გავლექსავ) ლექსებად შეთხზვა, დაწერა.

ბალეწვა – (გავლეწ) კალომედ ძნათა მოთელვა მკვერებით გამოსარჩევად მარცვალთა ბზისაგან.

ბალია, გალიაკი – მფრინველთა და მხეცთ შესაწყუდევი კალათი, დაფანჯრული მართულებისგან, ანუ დაწნული წნელებისგან.

ბალობა – (ვჰგალობ) საამო ხმა ლოცვსა, ანუ ქებისა ღვთისადმი // ავაჯით მოთქმა სადღესასწაულოთა და ღვთისადმი სამადლობელთა სციხთა.

ბალოპრილი – ხე ქერქ შემოდრობილი.

ბალუმბვა – (გავილუმბვი) ძრიელ დასველება.

ბალხობა – (გავალხობ, გალხვების) გაყინულის შედნობა.

ბამაგრება – (გავამაგრებ) განმტკიცება, სიმტკიცის მიცემა.

ბამართება – (გავემართები) წარმართება, გზას გასლვა, გადგომა წასასვლელად სადმე.

ბამართვა – (გაემართავ) მრუდის გასწორება, ან გარიგება // მოშლილთა საკრავთა შეწყობა რიგბედ // გაწურთნა, გაგერშვა მურინველთა // (გავიმართები, ხელს გავიმართავ) შოვნა საჭიროსა საფასისა.

ბამარჯვება – (გავიმარჯვებ) მორევნა, ძლევა მტერთა. // (განმემარჯვების) კეთილწარმატება, მარჯვედ ქმნა. უსრეთ შემთხვევასა შინა ურთიერთისასა ითქმის: გამარჯვება შენი, ე.ი. მსურს შენდა კეთილწარმატება და პასუხად მიეგების: გაგიმარჯოს, ხოლო გამოთხოვასა ზედა ითქმის: მშვიდობით და გამარჯვებით.

ბამასპინძლება – (გავმასპინძლები) სტიმართ დახვედრა პურობითა

ბამგე – განმგე, მნე, მოხელე კეთილმოურნე.

ბამგონი – საქმის მიმხდომი // დამჯერი, დაუზარებელი მოსმენისა.

ბამდელი – მოახლეთ უფალა, უპირველესი შიმუნვართა ანუ მხევალთაგან (გამბდელი).

ბამდიდრება – ნახე ბანმდიდრება.

ბამზითვა – (გავმზითავ) მზითვეის მიცემა გათხოვილი ქალისადმი.

ბამზრდელი – მზარდული, მამამძუძე, ლალა; ესე ითქმის კაცთათჳს, ხოლო ქალთათჳს გაღია და წერილთ შინა დედამძუძე.

ბამმარჯვე – გამარჯვებისა, წარმატებისა ხელის მომმარგავი.

ბამო – თანდებული ნათესავობითსა ბრუნვასა თანა ხმარებული ხოლო ზმნათა თანა იხმარების ზედღაღებულად (იხილე შემდგომნი).

ბამოაშკარავება – (გამოვააშკარავებ) გამოჟღავნება, საქვეყნოდ თქმა,.

ბამობრუნება – (გამოვაბრუნებ, გამოვბრუნდები) უკმოქცევა.

ბამობრწყინება – (გამოვაბრწყინებ, გამოვბრწყინდების), გამოელვარება.

ბამოგება – (გამოვაგებ) გარჩევით, კაფიად, გასაგონად თქმა სიგყუსა // დახვანჯულის ძაფის გამოშლა, ანუ ძნელის საქმის გამორკვევა.

ბამოგებება – (გამოვაგებებ) გარეთ გამოტანა შესამთხვევად.

ბამოდალაბრვა (გამოვდალაბრავ) გამოკვეთა.

ბამოდენა – (გამოვადენ) გამოშვება ნოტიოთა // (გამოსდის, ბადენა ნახე).

ბამოვლენა, გამოვლინება – (გამოვავლენ, -ვლინებ) გამომგზავნა, მოფენა.

ბამოზამთრული – ზამთარგამოვლილი ხვასტაგი ერთის წლისა.

ბამობიღვა – (გამოვზიღაღ) გამოგანა, გამოღება ან გამოთრეღა.

ბამობოღება – (გამოვზობოღებ) მცირეღ-მცირეღ ხარჯღა, გრძელეღამ საკმარებღაღ.

ბამობრღა – (გამოვზბრღი) გამოკღება, შენახღვა საბრღელითა.

ბამოთარგმანება – (გამოვსთარგმანებ) ახსნა, განმარტება.

ბამოთრეღა – (გამოვათრეღ) ბამობიღვა, თრეღით გამოგანა.

ბამოთქმა – (გამოვსთქეღამ) გულის ბრახვუსაბეღპირ გამოღება ან შეთხზღა.

ბამოთხოღა – (გამოვითხოღ) გათხოვნა // თხოვნა, ვეღრებით მიღება // (გამოვეთხოვები) გამოსაღმება წარმაღვალისა.

ბამოკვება – (გამოვჭკვებ) ბამობრღა, ღაოკება.

ბამოკვეთა – (გამოვჭკვეთ) ბამოჭრა, ბამოთხრა.

ბამოკიღება – (გამოვჭკიღებ, გამოვეკიღები) ნახე ბაკიღება.

ბამოკრთომა – (გამოჭკრთების) ეღვარების გამოჩენა (ნახე *პრთომა*).

ბამოკუღეღა – (გამოვიკუღეღ) გამოძიება, გამოძებნა კუღათა მიერ.

ბამოღაპარაკება – (გამოვეღაპარაკები) შესაუბრება, ხმის გატეღა.

ბამოღეღა – (გამოვღეღ, გამოიღეღის) ღაცღა,

დაცარიელება.

ბამომეცება – {გამომეცება – (გამოვიმეცებ) არ დავმოგავ, არ დავრიდებ – ლავით ჩუბინაშვილის ქართულ-რუსული ლექსიკონი}.

ბამომჩვენება – დიდებულად გამოსლვა.

ბამომჭვირვალი – გამჭვირვალი, ნათლის მაკრთომებელი.

ბამონასკუა – (გამოვნასკუავ) გამოსკუნა, შეკურნასკუსა.

ბამოპირვა – (გამოვპირავ) საჭრელთ იარაღთ პირის გამართვა.

ბამორეკა – (გამოვრეკ) გარეთ განდევნა მრავალთა.

ბამორეცხვა – (გამოვრეცხ) რეცხით გამოყუანა მწიკულისა.

ბამორთმევა – (გამოვართმევ) მიღება, ჩამორთმევა.

ბამორკვევა – (გამოვარკვევ) დარკვევა // გამორჩევა, გამოშლა ხვანჯისა.

ბამორიღება – (გამოვრიღებ, გამოვერიღები) დარიღება, მოშორება, გაცლა.

ბამორჩევა – (გამოვარჩევ, გამოვირჩევ) უკეთესის მოძიება, აღრჩევა.

ბამორწყვა – (გამოვრწყავ, გამოირწყვის) მუწუკის გაჭრა ან გახეთქა და შალალის გამოღენა.

ბამოსადეგი – სახმარად ვარგისი, სასარგებლო.

ბამოსადინელი – წყალთ გამოსავალი, სათავე.

ბამოსავალი – გამოსლვს ადგილი // ზოგჯერ ჰნიშნავს

მოსავალს.

ბამოსალები – ხარკი, ბეგარა, ღებულება.

ბამოსახვა – (გამოვსახავ) სახის დაღება, გამოხატვა // (გამოვისახავ პირჯვარს) პირზედ ჯვრის გამოწერა, დაწერა.

ბამოსვენება – (გამოვასვენებ) პატივით გამოცანა (ნახე *მოსვენება*).

ბამოსლვა – (გამოვალ) შიგნიდამ გარეთ განსლვა.

ბამოსული – კარგად გამხმარი კომლში (ითქმის ღორთათჳს),

ბამოსურმა – (გამოვსურმავ, გამოვისურმავ) თუალთ ოლუა.

ბამოსხმა – (გამოვასხამ) გამორეკა, გამოლაღვა, და სხ. (ნახე *სხმა*).

ბამოცანა – (გამოვიცან) გარეთ გამოღება.

ბამოცაცება – (გამოვიცაცებ) ძალით გამოცანა.

ბამოცკპოლება – დაწყლულება, დაშაშრვა, დასკდომა ცანისა.

ბამოცკპოლევილი და ბამოცკპოლევარე – ბრძვილი დამწველი გამოხეთქითა შალალისათა.

ბამოუკულეველი – ნახე *ბამოკულევა*

ბამოუცდელი – საქმეში გამოუვლელი, უნახავი // გამოუმწვარი ან გადაუმდნარი მეტალლი.

ბამოფერდილი – ითქმის ორგუარად; ფერდებჩაცვიფნული შიმშილით ან ფერდებგატენილი სიმამღრით (ხვასტაგი).

ბამოფრდა – (გამოვიფრდი) გამოცდა, მოხმარება.

ბამოფრენა – (გამოვაფრენ, გამოვფრინდები)
მფრინველთ გამოშვება ან გამოსლვა ფრენით.

ბამოფხიზლება – (გამოვაფხიზლებ, გამოვიფხიზლებ)
განფრთხობა, გამოლვიძება.

ბამოქანდაკება – (გამოვჭქანდაკებ) ჩამოსხმა
მეგალლთაგან სახისა // გათლა ანუ გამოკვეთა მისი
ქუათაგან, ძელთა, ძუალთა და მისთანათა, გინა გამოჭრა,
ამოთხრა მეგალლთა ზედა ძელთა და სხ. სახისა.

ბამოქანდაკებული – ამგუარად გამოქმნილი.

ბამოქნა – (გამოვჭქნი, გამოვიქმ) გაკეთება ტყავთა და
მისთანათა // გაწურთნა მოზვერთა და ზაქთა უღელში.

ბამოქცევა – (გამოვაქცევ, გამოვიქცევი) დაქცევა
საშუალში // გარეკა, გალაღვა.

ბამოღება – (გამოვიღებ) გამოტანა ანუ გამოზიდვა //
წარმოება, აღმოცენება.

ბამოყუანა – (გამოვიყუან, -ნებ).

ბამოშიგნვა – (გამოვშიგნავ) გამოწლვა, გამოღება
შიგანურისა დაკლულთა წხოველთაგან.

ბამოჩეკა – (გამოსჩეკს, გამოიჩეკება) კრუხთაგან
კვერცხთ გამოტეხა საწიწილედ.

ბამოჩენა – (გამოვაჩენ) დანახვება, გამოტანა
სანახავად // (გამოვსჩნდები, გამოვუჩნდები) გამოცხადება.

ბამოჩვენება – გამომჩვენება ნახე.

ბამოჩინება – აღმოჩინება, წარმოჩინება.

ბამოცანა – ასახსნელი სიგყუა (მაგალითად: ორნი
არიან, ტოლნი არიან, დარბამს ჩადიან, ჩაიმღერიან, ე.ი.

ფესაცმელნი).

ბამოცდა – (გამოვსცდი, გამოვიცდები) განხილვა, გასინჯვა.

ბამოცდილი – კაცი საქმეთა შინა გამოვლილი, ანუ მნახველი მრავალთა ადგილთა // მეგალლი გასინჯული, პრობანაქნარი.

ბამოცემა – (გამოვსცემ) გამოლება, გამოგანა ნაყოფისა // ხმის გამოლება, გამოხმობა. // წიგნთ დაბეჭდვა.

ბამოცეხვა – (გამოვსცეხუ) გამოძეგუა ან გალეწვა.

ბამოცულა – (გამოვსცული) ერთი მეორის მაგიერ დადგინება ან მიცემა.

ბამოცხადება – (გამოვაცხადებ) გამოჩენა // საქმეზედ წერილის შეგანა სასამართლოში // აპოკალიპსი, წიგნი იოანე მახარებელისა.

ბამოცხობა – (გამოვაცხობ) ნახე ცხობა-გამოცხობილი, გამომცხუარი, ნამცხუარი.

ბამოძეგუა – (გამვსძეგუ) გამოცეხუა, ანუ გალეწა.

ბამოძიება – (გამოვეძიებ) გამოძებნა, გამოკითხვა.

ბამოწახნაგებული – ნახე წახნაგი.

ბამოწევა

ბამოწერა

ბამოწირვა – (გამოვსწირავ) წირვის შესრულება // მეწირულის უკან წაღება

ბამოწლვა – (გამოვსწლავ) გამოშიგნვა.

ბამოწმენდა

ბამოჭრა – (გამოვსჭრი) შიგნიდამ მცირედის მოკვეთა //

გათლა ანუ გამოქანდაკება // დაჭრა სამოსელთა და სხვათა ნაქსოვთა შესაკერავად ტანისამოსთა // (გამოვიჭრები) საჩქაროდ გამოსლვა.

ბამოჭურეთა – ამოჭურეთა ნახე

ბამოჭურვა – (გამოსჭურს) შიგნიდამ ბზინუარება ან საშუალ ნათლის გამოსლვა.

ბამოხდა – (გამოვხდი) გეთთა გამოწურვა თესლეულთა და ხილის გულთაგან, ანუ სასმელთა ორთქლით შეკრება ცეცხლზედ ღუღილით.

ბამოხდომა – (გამოხდების) გამოსლვა // ანუ გამოჭრა.

ბამოხვება – (გამოვახვებ) გამოღება, გამოკლება, გამორიცხვა.

ბამოხვეწა – (გამოვხვეწ) ხის ჭურჭელთ გამოთლა, გამოჭრა ხვეწით.

ბამოხმა – (გამოვიხუმ) გამოგანა // გამორთმევა, ჩამორთმევა.

ბამოხრვა – (გამოვხრავ) ძუალთაგან ხორცის გლეჯა კბილით.

ბამოხსნა (გამოვხსნი) დახვანჯულის გამოგება // (გამოვიხსნი) ტყვეობიდან განთავისუფლება.

ბამოხურვება – (გამოვახურვებ) გახურვება ან გარდახალისება მეტაღლთა.

ბამჟღავნება – (გავამჟღავნებ) გამხილება, გამოაშკარება, (ნახე მჟღავნება) // (გავუმჟღავნებ) მითხრობა ბავთისა.

ბამრავლება – გახშირება (ნახე განმრავლება).

ბამცყუნება – (გავამცყუნებ) მცყუვარად გამოჩენა.

ბამჩენი – დაბზადებული, შემოქმედი.

ბამცემელი – (ნახე *ბანმცემელი*), გამცემი, უხვი.

ბამძლე – მაგარი, არა მსწრაფლ გასაცვეთი ან წასახლენი.

ბამჭრვალი – რასაცა საშუალ განვლის სინათლე, ვითარ ჭიქა, ბროლი და მისთანანი.

ბამჭრიახი – თავიანი, საქმიანი, დაუცადებული საქმეში.

ბამხდარი – შექმნილი, გაკეთებული (ნახე *ბახდომა*) // დამჭლევებული, ხორცდაცვივნული.

ბამხელა, გამხილება – (გავამხელ, გავამხილებ) გააშკარება, გამჟღავნება.

ბან – თანდებული ნათესავობითსა და მოქმედებითსა ბრუნვასა თანა ხმარებული, ხოლო გმნათა თანა გედლადებულად // გან იხმარება გმნისგელათა თანაცა ადგილობითთა, ვითარ: ერთგან, ორგან, ათგან, ზოგგან, სხვაგან, ყოველგან და სხ.

ბანა? – გმნისგელა კითხუთი.

ბანაბვა – (გავინაბვი) ჩაჯდომა და უზრავად გება ჟამრავდენმე შიშისაგან.

ბანავალი – სკორე.

ბანათლება – (განვანათლებ) ნათლის მოფენა.

ბანათხოვრება – (გავანათხოვრებ) ნათხოვრის თხოვება.

ბანაპირება – (გავინაპირებ), განკიდურება, განშორება (ნახე *ბანკიდურება*).

ბანასკვა – (გაუნასკუავ) გამონასკვა, ნასკვის შეკურა.

ბანალა, განალამცა – ეგრეთ ღიაღამც.

ბანაჩენი – წერილით განსამართლებული საქმე, ნახე *წერილთან*).

ბანახლება – (განვაახლებ) დაძველებულის გაკეთება, ახლად შექმნა.

ბანბანვა – (განვჭბან, განვიბან) დაბანა ტანისა, განსპეგაკება.

ბანბნევა – (განვაბნევე, განვიბნევი) გაფანტვა, მიმოდაბნევა.

ბანბოროცება – (განვაბოროცებ) განძვინება, ძვირის შემთხვევა.

ბანბრძნობა – (განვაბრძნობ) ზეგარდამო სიბრძნის მოცემა კაცთადმი.

ბანბძარვა – (განვჭბძარავ) დახეთქა, დაგლეჯა, განიბძარა.

ბანბჭობა – (განვაბჭობ) (ნახე *ბაბჭობა*), გასამართლება.

ბანგაშა – ღაუღავი, ჩოჩქოლი, ხრიანცელი ან მიმოდათქმა მრავალთაგან.

ბანგლება – (განვაგლებ) განძება, განხვება.

ბანგებ – გაძრახ, საგანგებოდ.

ბანგება – (განვაგებ) გარიგება, რიგის მიცემა // (განვიგებ) გაგება, ცნობა.

ბანგება, განგებულება – მზრუნველობა ღვთისა დაბადებულთათჳს.

ბანგებიანი – გონებით შორს დამნახველი, დახელოვნებული განგებასა შინა.

ბანგმერა – (განვჰგმერ, განვჰგმირავ) გმერა, მახვილის გაცმა, განწონა.

ბანგმობა – (განვჰგმობ) გმობილად თქმა, განგდება.

ბანგობა – (განვჰგობ, -ზავ) გალესა, განსპეცაკება შენობათა.

ბანგობილი – გალესილი, შეღებული.

ბანგრაგნა – (განვჰგრაგნი) გახსნა, გამლა შეგრაგნილისა.

ბანგრძობა – (განვაგრძობ) გაგრძელება საქმისა ანუ სიგყუსა.

ბანგური – ოთხფერხთ გაცვიფნული ბალანი (*მმასთან* ნახე).

ბანდგომა – (განვსდგები, განვუდგები) უკუდგომა ანუ დალატი.

ბანდგომილი – უკუდგარი, უარის მყოფელი ანუ მგმობელი.

ბანდევნა – (განვსდევნი) განძება, გაგდება.

ბანდიდება – (განვადიდებ) შესხმა, შემკობა ქებით, დიდებით.

ბანდობა – (გავენდობი) ხვაშიადის მითხრობა.

ბანებიერება —

ბანვითარება – სწავლაში გამოვლა, განვითარებული, სწავლაში გამოვლილი.

ბანვლა – (განველი) წარვლა, თანა წარსლვა,

თანაწარხდომა.
ბანვლთობა

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.